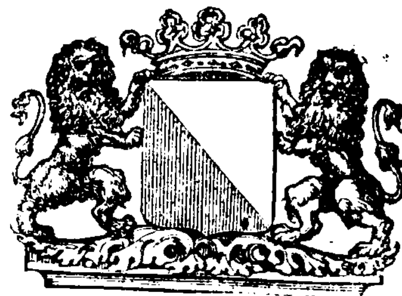
A°. 1859. N°. 238.

DINGSDAG

8 NOVEMBER.

UTRECHTSCHE PROVINCIALE EN STADS-COURANT

Algemeen Advertentie-Blad.

Bij deze Courant behoort een Bijvoegsel.

UTRECHT, Dingsdag 8 November.

De redeneringen bewegen zich ter zake van het kongres steeds in den ouden kring, waar het de beantwoording der vraag geldt, onder welke voorwaarden Engeland aan het kongres deel zal nemen. Er is berigt, dat men nog slechts over enkele kleine bijzonderheden onderhandelde; de *Observer*, *Daily News* en *Morn. Post*, alle regeringsorganen, doen het nog altijd voorkomen, alsof Engeland wel goede bedoelingen van Frankrijk met Italië erkent, maar toch slechts schoorvoetende deel zal nemen aan de beraadslagingen op het kongres, en daartoe nog niet ten volle besloten is.

Laatstgenoemd blad voegt er bij, en dat komt overeen met de berigten, die uit Italië komen, dat er alle schijn is, dat men in Midden-Italië de zaken tot eene beslissing wil brengen, die het kongres dan slechts zou te bekrachtigen hebben. Het plan, om een bepaald regentschap over de hertogdommen en de legatiën te benoemen, waarvan we Zondag gewaagden, vindt nu meer en meer ingang. Te Parma is het regentschap van den Sard. prins *v. Carignan* reeds aangenomen. Weldra zal men vernemen, of ook de verschillende andere nationale vergaderingen zijn overgegaan. Men beweert, dat keizer *Napoleon* de instelling van zulk een regentschap zou goedkeuren. Dit zou echter wonderlijk zijn, want het schijnt, dat vooral de brief van keizer *Napoleon* grond er toe heeft gegeven, in Italië de mannen, die aan 't hoofd staan, te bewegen meer afdoende besluiten te nemen. De plannen van keizer *Napoleon*, gelijk die toch in den brief voorkomen, zijn dezelfde, die *Gioberti* voor 10 jaar aangaf. Ze klinken schoon, maar in Italië beschouwt men ze als geheel onpraktiesch. Dit moet aan keizer *Napoleon* ook betuigd zijn in een schrijven van koning *Victor Emmanuel*, als antwoord op 's keizers brief, waarbij eene memorie is gevoegd der Sard. regering, die al het onmogelijke der Napoleontiesche denkbeelden uiteenzet. Venetie Oostenrijksch te doen blijven, als het door een Italiaansch leger bezet is, is onmogelijk. En blijven Duitsche troepen dat deel van Italië bezetten, wat zal het dan beteekenen, dat Venetie een deel uitmaakt van den Italiaanschen Bond? Als de hertogen daarbij hersteld zijn, en met Napels en den Paus de meerderheid in den Bond uitmaken, wat zal er dan van het konstitutionalisme in Sardinië worden? En vervolgens is er krachteloozer inrigting te bedenken, dan die van een Bond? De Duitsche Bond bewijst dat overvloedig. Ten slotte zegt men teregt, dat als het voor de landstreek tusschen de Tessino en Mincio voor de Italianen onder de Oostenrijkers eene zoo onhoudbare stelling was, dat Lombardije aan Sardinië moest toegevoegd worden, of dat dan niet hetzelfde met de streek tusschen de Mincio en de Isonzo is? En hebben bovenal de Midden-Italiaansche Staten, waar het de keuze van hun bestuur betreft, mindere regten, dan Griekenland, België of de Donau-vorstendommen?

Omtrent den Chineschen oorlog is Frankrijk het met Engeland geheel eens; men herhaalt, dat dageliiks. — Van den anderen kant zou lord *Russell* ook handelbaarder worden in de zaak der Suez-doorgraving, waarvan lord *Palmerston* de groote tegenstander is.

In Oostenrijk wacht men eene gedwongen leening van 25 millioen gulden.

De keurvorst van Hessen heeft het adres niet willen ontvangen van de kamer tot herstel der grondwet van 1831. De Kamer zal, denkt men, deze zaak thans voor den Bond brengen, en daar Pruissen daar hare partij denkt te trekken, kon dat wel ernstige verwikkelingen in 't leven roepen.

De sinds eergister ontvangen **telegrafiesche depeches** laten wij hieronder volgen:

Genua, Zondag. Men verzekert dat de nationale vergaderingen van Midden-Italië het regentschap aan den prins van Carignan zullen opdragen.

Weenen, Zondag avond. De *Oest. Corr.* herstelt heden de gedeeltelijk onvolledige, gedeeltelijk onjuiste mededeelingen, door de vreemde bladen gedaan van hetgeen tusschen den minister van policie en eenige Hongaarsche magnaten is omgegaan. Het blad betreurt de polemiek door de bladen des lands er over aangevangen, er bijvoegende, dat eene verzoening — de zedelijke waarborg van den vrede tusschen de verschillende nationaliteiten van Oostenrijk — volgens eene algemeene overtuiging eene behoefte van het grootste gewigt is geworden.

Bern, Zondag. Uit Turijn is bevel ontvangen tot onderteekening der verdragen. Men meent dat die morgen plaats vinden en de bijeenroeping van het kongres onmiddelijk volgen zal.

Men gelooft, dat het kongres te Parijs zitting zal houden.

Parma, Maandag. Heden namiddag is bij de nationale vergadering eene diktatoriale boodschap ingekomen, waarbij wordt bepaald, dat de prins *Eugène de Carignan* belast is met het regentschap De vergadering is daarop verdaagd en zal beschouwd worden ontbonden te zijn, zoodra de prins het regentschap feitelijk zal hebben aanvaard.

Bern, Maandag ochtend. Gister heeft van 12 tot 2 uur eene konferentie plaats gehad tusschen de Fransche en Sardinische gevolmagtigden. Van twee tot drie uur is eene konferentie tusschen de zes gevolmagtigden gehouden.

Zurich, Maandag. Tengevolge van een nieuw incident betreffende de regeling der financiele kwestie van Lombardije, is de teekening van het traktaat voor eenige dagen uitgesteld.

Weenen, Maandag. Men wil weten, dat de Oostenrijksche gedwongen leening 250 millioen zal bedragen.

Kassel, Maandag. De keurvorst heeft schriftelijk te kennen gegeven, dat hij de deputatie der Tweede Kamer, die hem het adres betreffende de konstitutie zou ter hand stellen, niet zal ontvangen.

Londen, Maandag. De *Morn. Post* zegt, dat de Fransche regering voor Italië gunstiger ophelderingen gegeven hebbende, ons kabinet, zoo het al niet zijne adhesie tot het kongres heeft te kennen gegeven, toch de voorstellen tot toetreding beter ontvangen heeft.

De *Daily News* herhaalt dat de voorwaarden voor Engelands toetreding tot het kongres nog niet zijn vastgesteld.

Londen, Maandag. De Pruiss. gezant, de heer *Bernstorff*, zal prins en prinses *Frederik Wilhelm* van Pruissen te Dover ontvangen.

De *M. Post* en *Daily News* spreken het berigt tegen, dat Engeland onvoorwaardelijk tot deelname aan het kongres heeft toegestemd.

Volgens de jongste berigten uit Amerika, zijn de vrijbuiters vrijgesproken.

Parijs, Maandag. Uit St. Sebastiaan wordt van den 3. dezer gemeld, dat twee transportschepen St. Sebastiaan verlaten hebben, aan boord hebbende de brigade artillerie Montague en de regementen Toledo en de Prinses.

De *Moniteur* meldt de aankomst te Parijs van de hertogin *van Leuchtenberg* en hare kinderen, die zich, ingevolge eene uitnoodiging van den keizer en de keizerin, naar het paleis van Compiegne begeven.

Parijs, Maandag. Het *J. des Déb.* gelooft, dat de Spaansche regering haar overwinnend leger niet uit Marokko zal kunnen terugtrekken, zonder in het bezit te zijn eener duurzame vrucht harer overwinning en dat zij weldra in verlegenheid zal komen tusschen de geestdrift van het krijgszuchtig volk en de houding van Engeland, dat besloten is den oorlog te beperken en de resultaten te verminderen.

De *Débats* is overtuigd dat Frankrijk Spanje zal aanmoedigen om den oorlog vol te houden tot aan de volledige uitvoering der onderneming.

Parijs, Maandag. De hertogin van Leuchtenberg is hier aangekomen; de keizer heeft haar heden een bezoek gebragt.

In ons bijvoegsel en hierachter zal men de belangrijke diskussiën *tegen* de regerings-spoorwegvoordragten vinden. Zelden werden regerings-voordragten zóó krachtig en zóó juist bestreden; de stemmen moeten wel met behendigheid zijn *opgescharreld*, gelijk de Utrechtsche vertegenwoordigde het noemde, als ontwerpen, die zulken tegenstand wekken mogten, kunnen worden aangenomen!

— Z. M. heeft benoemd tot burgem. der gem. Hellevoetsluis *W. A. Tenckink*; der gem. Vlieland *L. Zunderdorp*; der gem. Odijk en Werkhoven mr. *IJ. J. H. de Kock*; tot leden der prov. komm. van geneesk. onderzoek en toevoorzigt in Friesland de heeren *G. W. Metz*, sted. heel- en vroedmeester te Leeuwarden, en *R. Houwink*, med. chir. et art. obst. doctor te Heerenveen; aan *J. M. L. Mispelblom Beijer* vergund zijne standplaats als not. over te brengen van Dinxperlo naar de gem. Lochem; en aan *P. Jennes* van Blokzijl naar de gem. Stad Vollenhove; benoemd tot not. te Blokzijl *H. ter Horst* kand.-not. te Olst; aan *H. K. J. van den Bussche*, verleend eervol ontslag als not. Goes; en benoemd tot not. te Goes *H. K. Dominicus van den Bussche*, kand.-not. aldaar; — benoemd bij den grooten sta. tot gen.-maj. den kol. *J. M.* graaf *van Lynden*, van dien staf, HDs. eersten adjudant.

— Volgens een schrijven uit Berlijn, heeft de prins-regent van Pruissen aan Z. K. H. den prins *van Oranje* de orde van den Zwarten Adelaar geschonken.

---

§— In de memorie van beantwoording, betreffende het wetsontwerp tot het verleenen van subsidie aan de Hollandsche spoorweg-maatschappij tot versmalling van het spoor, zegt de regering, dat de bedenkingen van de Tweede Kamer haar gevoelen over het noodzakelijke van die spoorwegversmalling niet heeft gewijzigd.

Betreffende de lijn Scheveningen- 's Gravenhage-Gouda en de daarvoor gevraagde koncessie, zegt de regering:

»Bij de beantwoording van het voorloopig verslag, betreffende de koncessie van den aanleg van de Zuiderspoorwegen, heeft de regering hare zienswijze omtrent de waarde der lijn blootgelegd. Zij zegt daarin: »Zijn de spoorversmalling en de aansluiting te Rotterdam tot stand gebragt, dan heeft eene verbinding van 's Gravenhage met Gouda of van Leiden met Woerden geene genoegzame waarde om ook aan deze lijnen geldelijke ondersteuning van staatswege toe te zeggen; moet er eene keuze tusschen de twee lijnen worden gedaan, zij zou op de lijn Leiden-Woerden vallen, die bij vergelijking met de lijn op Gouda slechts een omweg van 3000 el veroorzaakt en daarentegen het voordeel heeft, de zoo bevolkte Rijnstreek te doorloopen en de twee voorname steden Haarlem en Leiden in onmiddellijk verband met Utrecht te brengen."

»Komt intusschen — wordt er in de toelichting van het tegenwoordig wets-ontwerp gezegd — de aansluiting van den Hollandschen aan den Zuiderspoorweg te Rotterdam, niet tot stand, en ook al bleef de aansluiting van den Rijnspoorweg te Rotterdam achter, dan blijft niettemin de spoorversmalling noodig, aangezien zij den weg opent om op den zijtak Leiden-Woerden terug te komen, en de Holl. maatschappij zeker bereid zal blijven, den aanleg van den zijtak, in verband met een spoorweg van 's Gravenhage naar Scheveningen, te voorzien."

De maatschappij heeft zich dan ook, behoudens de goedkeuring van de wetgevende magt der overeenkomst tot spoorversmalling, bereid verklaard, de onderhandelingen betreffende de voorwaarden eener koncessie voor een spoorweg tusschen Leiden en Woerden, in verband met eene lijn van 's Gravenhage naar Scheveningen weder op te vatten.

Onder die omstandigheden laat het zich niet wel aannemen, dat de lijn 's Gravenhage-Gouda de voorkeur zou blijven verdienen.

Men zou alzoo de verdere vragen omtrent de aanvragen van den heer *Schretlen c. s.* en *Ameshoff*, reeds vroeger gedaan en die ten deele immers in de hiervoren genoemde memorie zijn beantwoord, gevoegelijk kunnen laten rusten.

Nog is uiteengezet, dat de spoorversmalling niet kan gemist worden, als er een spoorweg naar 't Nieuwediep zou komen, waarvoor zoo vele leden groote voorliefde betoonen.

---

§— In de mem. van beantwoording van den min. van koloniën op de aanmerkingen in de Afdeel. op de voordragt op het gebruik van de koloniale baten over 1857 gemaakt, wijst Z. E. op de toenemende gewoonte om bij dergelijk onderzoek koloniale belangen ter sprake te brengen, derwijze dat het voorloopig verslag, 't welk in 1851 slechts 7 §§ bevat, thans niet minder dan 35 oplevert. Z. E. meent, dat de behandeling eener wet, bij welke voor een enkel jaar $4\frac{1}{2}$ millioen aan de staatskas wordt toegewezen, daartoe geene eigenaardige gelegenheid oplevert, en dat alzoo de vraag wordt geregtvaardigd, »of deze uitbreiding niet leidt tot eene overdrevene en bij de Grondw. niet beoogde inmenging van de Vertegenwoordiging in het bestuur van Nederl. Indie." Naar het oordeel des ministers, behoeft men, ter bevestiging dezer stelling, slechts op den inhoud der bijbladen en bijlagen te wijzen.

De minister verklaart, innig overtuigd te zijn, dat het dikwerf ongunstig of ovendreven oordeel over de handelingen der regering, of van den goev.-generaal, 't welk maar al te zeer weerklank vindt bij de drukpers in Nederland, in Indie het gezag van het koloniaal bestuur zoodanig ondermijnt, dat het voeren van een *krachtig bestuur* en het behoud van het prestige, 't welk vroeger bij de *inlandsche bevolking* plagt te bestaan, daardoor wordt geschokt, en ook te meenen, dat de kamer zelve dit bij haar antwoord op Zr. Ms. aanspraak levendig heeft gevoeld en op eene kernachtige wijze heeft uitgedrukt.

— Uit het verslag over de regeling van het gebruik van het koloniaal batig saldo over 1857, hebben wij gezien, dat uit de rijksschatkist de volgende uitgaven zijn gedaan, ten behoeve van de paleizen, die door den goeverneur-generaal van Neêrlands Indië worden gebruikt; mahoniehouten meubels, ƒ 7258.10; lusters, kroonen en lampen, ƒ 36,275.58; spiegels ƒ 3518.76; gravures ƒ 674; extra emballage van Parijs en Brussel ƒ 1492.02; reis- en verblijfkosten van den hoofdofficier naar Parijs en Brussel, tot aankoop van bovengemelde meubels, enz., ƒ 3255.15; ¾ pCt. inspektiekosten, ƒ 595.46; kosten der handelmaatschappij ƒ 3259.58; te zamen ƒ 56,094.25.

De aankoop van grove meubelen, tapijtwerk, enz. heeft hier te lande plaats gehad. De spiegels, platen en dergelijke artikelen (pendules, lustres) zijn op verlangen van den goeverneur-generaal uit het buitenland ontboden.

Wij betreuren het, dat de goeverneur-generaal verzocht heeft, dat de genoemde goederen uit het buitenland zouden ontboden worden, en dat de regering aan dat verzoek heeft voldaan. Immers langzamerhand is de bescherming onzer inlandsche nijverheid opgeheven, en nu wordt de inlandsche nijverheid uitgesloten, om goederen te leveren, die ten behoeve en op kosten der Nederlandsche schatkist ontboden worden.

Welligt dat enkele der voorwerpen niet hier te lande vervaardigd zouden worden, maar dan had men ze door een leverancier hier te lande kunnen laten ontbieden; en al had deze dan slechts daardoor de gelden gekregen, die nu aan reiskosten en emballage zijn besteed, dan had hij een niet onaanzienlijke winst gehad. Zijn wij wel onderrigt, dan waren eenige voorwerpen bij hunne aankomst te 's Hage reeds zoo beschadigd, dat zij hersteld moesten worden. *N. S.*

— Naar wij vernemen, zal de heer *Sloet tot Oldhuis* in het *lites finiri oportet* ten opzigte van de afschaffing der tienden, zooals het voorloopig verslag zich omtrent zijn vernieuwd voorstel daartoe uitdrukt, vooralsnog niet berusten, en mitsdien den raad, om gezegd voorstel in te trekken, niet opvolgen, zoodat alsdan door eene stemming van de Tweede Kamer der Staten-Generaal zal moeten uitgemaakt worden, wat die tak der wetgeving thans in de gewigtige aangelegenheid der tienden ten behoeve van onzen landbouwenden stand, wil doen. *Hbl.*

— Als een uitvloeisel der wet op het lager onderwijs, zal op 1 Januarij 1860 de godsdienstige Israëlitiesche armenschool te 's Gravenhage als zoodanig worden opgeheven en zullen de leerlingen voor het maatschappelijk onderwijs, op de onderscheidene armenscholen worden verdeeld. *Amst. C.*

— Even als te Amsterdam ligt ook te Rotterdam een adres ter teekening tot verbetering van de brievenpost gemeenschap met Duitschland, die door het staken der nachttreinen op Emmerik zoo groote vertraging heeft ondervonden. Teregt wordt er opgemerkt, dat een deel der baten, die de posterijen afwerpen, te gebruiken zou zijn, om de postverbinding met Duitschland te verbeteren.

Als men aan het verbeteren gaat in de postgemeenschap, mogen wij de regering er wel op wijzen, dat de postverbinding van Utrecht met 's Hage, de zetel van de regering, sinds de spoorwegen er zijn, slechter is, dan toen vroeger de postkarren liepen. Vooral bij den aanvang van den winter mag men er wel op letten, dat de aanleiding tot zoo billijke klagten over groote stremming der gemeenschap met de residentie, als er een weinig sneeuw ligt, bij tijds worde weggenomen.

*— Men meldt ons uit Rotterdam: »Het berigt wegens het ontslag van den adjunkt-direkteur van het Zendelinghuis was volkomen juist. De beginselen der jaarvergadering waren *konservatief*, terwijl bij het gehouden onderzoek bleek, dat die van den benoemden een tegenovergesteld karakter hadden en in menig opzigt in strijd waren met die van den tegenwoordigen direkteur.

»Deze verduidelijking van het onlangs opgenomen berigt is uitgelokt door de onvoegzame aanmerking van de *Oude Rotterdamsche Courant*, die in gebreke bleef om wat haar onjuist voorkwam, te verbeteren. De *Oude Rott. Cour.* is echter meermalen onvoegzaam, zoo zelfs, dat men fatsoenlijk handelt haar niet te antwoorden. *On se mettrait en trop mauvaise compagnie par cela.* De *Oude Rott. Cour.* deed beter te toonen, dat ze eenigermate in vlugheid en belangrijkheid hare jongere zuster evenaarde; ze zou dan niet noodig hebben zich nu en dan op zoo verkeerd terrein te begeven, zoo als voor kort bijv. toen zij, nog wel in een hoofdartikel! een manier van schrijven verkoos, die haar op den rang van die *Asmodée* en konsorten zou brengen."

— In den Haagschen gemeenteraad is gister met 15 tegen 13 stemmen, aangenomen het praeadvies van Burgemeester en Wethouders, strekkende tot afwijzing van het verzoek van den heer *C. Soetens*, tot aanleg van eene railroute op den Scheveningschen weg, waaromtrent een nader adres van rekwestrant was ingekomen.

— Weder gaat een detachement van 125 man op de Vrede, onder bevel van kapt. *Biele* en geleiders luit. *Bense* en off. v. gez. *v. d. Mijl Dekker*; welhaast, naar O.-Indië.

Z. M. schroefstoomschip Cornelis Dirks, luit. t. z. *Koopman*, is den 5. voor Duins geankerd.

— Door mevr. de wed. *v. Gennep* zijn talrijke legaten besproken, als aan de Ned. Ger. diakonie-scholen te Rotterdam ƒ 10,000 2½ pct., aan de kleine diakonie-scholen aldaar ƒ 10,000, aan 't Ger. burger weeshuis ƒ 12,000, aan de Ned. Ger. diakonie armen ƒ 50,000, tot vermeerdering van 't traktement der predikanten ƒ 16,000, voor de Waalsche gem. ƒ 2000, 't Ned. Zendelinggen. ƒ 8000, 't Ned. Bijbelgen. ƒ 6,000, alles 2½ pcents; voor noodlijdende kerken ƒ 2000, voor 't wed. fonds van predik. te Rotterdam ƒ 2000, voor 't vrouwen Zendel. gen. ƒ 1000, voor Mettray ƒ 1000, voor 't traktaatgen. ƒ 500, voor 't genootsch. voor vrouwen door vrouwen ƒ 500, voor 't Inst. van doofst. te Groningen ƒ 500, voor de Israël. armen ƒ 500; 't Israël. weeshuis en de inrigting voor zieke en oude Israël. ieder ƒ 500.

*— In den jongst verloopen nacht is vermoedelijk door dronkenschap, in de buitengracht tusschen Catharijne en de Waard gevallen en omgekomen een manspersoon; dadelijk aangebragte hulp is te vergeefs geweest.

WATERHOOGTE.

Arnhem, 7 *Nov*, 2,55 El.; + AP. 9.48. Gew. 58 d.

De Rijnhoogte te Keulen den 7. Nov. 12 voet 10 duim; 12 v. 3 d. Rijnl.

In een bijvoegsel geven we heden het verslag der Tweede Kamer zitting van Zaturdag, en het vervolg der beraadslagingen over de begrooting in onzen gemeenteraad.

Zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

De Tweede kamer heeft gister voortgezet de diskussie over het wetsontwerp betrekkelijk de spoorwegen.

De heer *van Akerlaken*, die in 1857 het toen aangeboden spoorwegnet beschouwde als de doos van Pandora, waaruit een hatelijke en niet te bevredigen strijd over lokale belangen zou voortvloeijen, die den konstitutionelen regeringsvorm in miskrediet zou brengen en tevens onze financiën in verderfelijken toestand; verklaarde, dat hij ook het tegenwoordig spoorwegplan uit hetzelfde oogpunt beschouwde. De tegenwoordige ministers, in wien hij vertrouwen had gesteld, vooral in den minister van financiën, hadden in een onzalig oogenblik de erfenis van die doos van Pandora aanvaard. De regering had niet alleen door hare handelingen ter zake van de spoorwegen een hartstogt opgewekt en tot wrevel aanleiding gegeven, maar in de Kamer zelve verwijdering veroorzaakt tusschen politieke vrienden en vele leden gebragt tot de moeijelijke keuze tusschen het belang hunner kommittenten en hunne eigene overtuiging. Hetgeen hij onder het vorige kabinet afkeurde kon hij onder het tegenwoordige niet ondersteunen; aan zoodanige onregtvaardigheid zou hij zich niet schuldig maken. Bovendien zouden de financiële gevolgen van de aanneming der wet zoo nadeelig werken, dat hij ook uit dien hoofde zijne stem aan het ontwerp moest onthouden. De spoorwegziekte was volgens den Spr. bijna ongeneeslijk geworden, doordien de regering zelve het kwaad in de hand had gewerkt. Genezen scheen alleen mogelijk door verdeeling van hetgeen in de schatkist aanwezig was, maar die verdeeling van den buit had niet gelijkmatig plaats. Men beging daarbij de onregtvaardigheid van twee provinciën, Noord-Holland en Utrecht, uit te sluiten. En bleef het nu nog slechts bij de gift van 28 millioen guldens, misschien, meende de Spr., zouden de twee miskende gewesten edelmoedig genoeg zijn van hun aandeel van den buit af te zien; maar men verbond zich tot uitgaven voor de defensiewerken zonder daarvoor het bedrag der kosten zelfs te kunnen opgeven; men verhoogde de renteschuld met 3½ millioen jaarlijks, en tot al deze uitgaven zouden twee provinciën moeten bijdragen, die van den buit niets zouden deelen. De Spr. kon over al deze bezwaren niet heenstappen. Ten slotte ontwikkelde de Spr. zijne meening omtrent den aanleg van spoorwegen. Volgens hem, moest men den Rijnspoorweg tot steunpunt aannemen en van weerszijden de lijn buiten 's lands aansluiten. Daarmede zou de Staat aan zijne roeping voldaan hebben, en moest al het andere aan de partikuliere krachten overlaten Hij eindigde met als zijne overtuiging te kennen te geven, dat wanneer eene meerderheid zich voor de wet mogt verklaren, velen met de hand op het hart zouden moeten erkennen, dat zij eene krenkende onregtvaardigheid jegens anderen begaan.

De heer *van Reede van Oudshoorn* zegt, dat de laatstelijk aangenomen motie van orde volstrekt geene aanleiding gaf om de beide koncessiën in ééne wet op te nemen. De bedoeling was wel om niet over die eene te beraadslagen, vóór dat ook het andere ontwerp in staat van wijzen was; maar het doel was in geenen deele om de koncessie voor de Noorder- en Zuiderlijn in ééne voordragt te vereenigen. Hij gelooft nu wel dat men daardoor den kans van aanneming van dit ontwerp heeft trachten te vergrooten, door de voorstanders van den Noorder spoorweg te nopen hunne stem uit te brengen voor de Zuiderlijn en zoo omgekeerd, maar daardoor zullen die leden genoodzaakt worden om aan te nemen, wat zij in beginsel afkeuren. Hij acht dit uit een zedelijk oogpunt afkeurenswaardig.

Spr. komt daarna tot het ontwerp zelf. Zijne bezwaren zijn gelegen in het aantal en de rigting der lijnen en de kostbaarheid van 't geheel. Hoewel hij een voorstander is van spoorwegen, wil hij vermijding van weelde en verlangt hij de meest mogelijke eenvoudigheid van aanleg. Hij wenscht tot de spoorwegverbinding ééne lijn, langs den kortsten en doelmatigsten weg, om Noord en Zuid te vereenigen en, door de aansluiting aan het buitenland, onze havens in verbinding met het buitenland te stellen. Hij betoogt de afwijking van dat systeem *a.* wat de Noorder spoorweg betreft. Immers is er geen lijn te bedenken, die langs meer omwegen loopt, dan de Noordelijke. Hij had gewenscht de verbinding van Leeuwarden en Groningen over Beetsterzwaag, hetgeen ook overeenkwam met hetgeen de koncessionnarissen vroeger zelve gewild hebben. Maar nu heeft men allerlei zijliniën, zelfs door Drenthe, terwijl hij voor de aansluiting van Assen een harden kunstweg of paardenspoor voldoende acht. — Wat de lijn van Leeuwarden over Heerenveen naar het Zuiden betreft, die men zegt dat later zal aangelegd worden, die is, z. i., niet denkbaar, want de staat zal niet ligt meer nieuwe garantien verstrekken, en zonder deze zal die lijn niet kunnen tot stand komen. Waarom niet de lijn Zwol naar Utrecht aan de tegenwoordige koncessionnarissen opgelegd? En als men eene spoedige aansluiting met het buitenland wil, waarom dan niet de aanleg van Utrecht naar Deventer, en van daar op Rheine in het plan opgenomen? Zoodanige lijn zou veel minder kostbaar zijn dan die van Deventer over Arnhem en Nijmegen om aan Duitschland aan te sluiten.

Spr. bepleit nader de lijn van Utrecht naar Zwolle; hij gelooft niet dat die lijn door partikulieren zal worden aangelegd zonder staatshulp en als de tegenwoordige Noorderlijn aangenomen zal zijn. Hij komt nu *b.* tot zijne bezwaren omtrent den Zuider spoorweg. Deze zijn van veel gewigtiger aard. Z. i. moest die lijn uitgaan van Utrecht naar 's Bosch en over Helmond, Venlo, Roermond naar Maastricht met aansluiting aan Duitschland. Dan zou Amsterdam, zoowel als Rotterdam met Zuid-Duitschland in verbinding zijn en later kon dan eene meer gemakkelijke verbinding met België en Frankrijk tot stand worden gebragt. In stede van die eenvoudige verbinding van Noord en Zuid heeft men nu te wachten twee Zuiderlijnen, zoodat als de plannen der regering aangenomen worden, wij dan te wachten hebben eene overdaad van lijnen en rivierovergangen. Zonder nu de uitdrukking van sommige adressen over verbinding en wat hier meer zij, te willen overnemen, kan ik toch niet ontveinzen, zegt spr., dat de handelingen der regering ten aanzien der spoorwegen, mij met groot leedwezen vervuld en mijn vertrouwen op haar in de grootste mate geschokt hebben. Alleen voor de rivierovergangen zullen worden gevorderd 20 millioenen, en het geheel der subsidie zal 28½ millioenen beloopen met eene rentegarantie ten behoeve van twee Zuiderlijnen. Vooral de groote som voor rentegarantien levert mij groot bezwaar op. Die som zal toch bedragen 5½ millioen, en daarbij komt dan ƒ 1,140,000 rente van de 28½ millioen subsidie. Spr. beantwoordt verder volgens de aanmerkingen nopens de gevaren met opzigt tot den noorder Lekdijk, en gewaagt van de hooge sommen door de regering gesteld voor de overbrugging, waartegen hij verwijst naar het adres van het Amst.-Utrechtsch kommitee en naar de berekeningen en beschouwingen van den ingenieur *Fijnje*, die alle vertrouwen verdient. In ieder geval is het resultaat tusschen het meer gekoncentreerd stelsel en dat der regering een voordeel van 9 millioen volgens het eerste. De regering verdedigt haar voorstel door de beweegredenen, dat zij Rotterdam het voordeel zijner gunstige ligging verzekeren wil. Die belangstelling zou allen lof verdienen, zoo daardoor niet de belangen van Amsterdam al te zeer op den achtergrond werden gesteld. Ten slotte komt spreker nogmaals terug op de financiële kwestie in verband met het budget. Van waar, vraagt hij, zullen die millioenen garantie voor zulk een uitgebreid net *in het vervolg* komen? Zal men nog meer bouwen op de wisselvalligheid der koloniale baten? Of zal men meerdere belastingen heffen? Waarlijk deze toekomst is al te bezwarend. Moet men de toekomst al bezwaren, men beperke het dan tot het zoo min mogelijke.

De heer *van Heiden Reinestein* besprak twee punten. Hij herinnerde hoe de groote meerderheid der kamer steeds tegen staatsspoorwegen was gekant geweest, en wanneer de minderheid thans op dergelijke staatsspoorwegen aandrong, het niet te hopen ware dat aan dat verlangen zou worden toegegeven. De spr. betreurde verder dat de twee koncessiën in één ontwerp waren zamengesmolten;

ook hij moest erkennen dat daardoor een zedelijke dwang op vele leden gelegd was, om goed te keuren datgene, wat naar hunne overtuiging die goedkeuring niet verdiende. Niet minder deed het den spr. leed dat ook niet de lijn van Groningen naar de Hannoversche grenzen was opgenomen. Zijne bezwaren waren evenwel niet van dien aard, dat hij daarom de wet zou afstemmen. — Het tweede punt dat door den spr. werd behandeld betrof de aanvallen, waaraan Drenthe van de zijde van verschillende sprekers was blootgesteld geweest. De spr. verdedigde de eer dier provincie en toonde uit statistieken aan, dat dit gewest opleverde 6000 last veenboekweit, 16,000 last rogge en 150,000 stuks schapen, waarvan 8000 geëxporteerd werden. Ten slotte wees hij op eene verklaring van graaf *van Hogendorp*, hoe deze Drenthe beschouwde als vatbaar om te worden een tweede Vlaanderen, een voorraadschuur van het koren voor Nederland.

De heer *Wintgens* wees in eene inleiding op het groote gewigt van de beslissing die de Kamer thans geroepen was te nemen. Het gold hier een grootsch, een algemeen, een nationaal belang. Daarom mogt het de vraag niet zijn wat wenschelijk was met het oog op deze of geene lokaliteit, maar wat werkelijk door het algemeen belang werd gevorderd? De spreker schetste hoe schromelijk wij met de zaak der spoorwegen ten achteren waren en schreef de achterlijkheid, wat het laatste tijdperk betrof, toe aan de weifeling, de schroomvalligheid en het gebrek aan eigen stelsel van de Regering. Die houding en dat schouwspel waren onwaardig, en het gevolgde stelsel van transaktie kon nooit tot een goed einde leiden. Zijns inziens moest de Regering alleen het algemeen op het oog hebben, met het oog daarop een eigen stelsel hebben, dat stelsel met onverbiddelijke gestrengheid vasthouden en alle lokale belangen moesten juist in de Regering een hinderpaal vinden. Daarbij ontwikkelde de spreker drie hoofdpunten.

Het eerste betrof de gekozen rigting. In zijn oog moesten de hoofdlijnen zijn die, welke de hoofdlijnen van Europa met onze havens verbonden. Wij waren aan het uiteinde van Europa gelegen, dus geroepen om Europa's spoorwegnet te brengen aan zee, ten einde zoo doende een aandeel in den wereldhandel te verkrijgen. De spr., aan deze beginselen het regeringsplan toetsende, kwam tot de slotsom dat hij daarmede geen vrede hebben kon. De reg. plaatste Arnhem, dat gelegen was aan het uiteinde van het land, als middenpunt, waarvan de gevolgen waren dat de grootste agglomeratie van bevolking, Amsterdam en het daarachter gelegen N.-Holland geïsoleerd waren. Hierbij verklaarde de spr. dat Amsterdam regt had zich over zoodanig isolement te beklagen; hij achtte dat zelfs een onregt gepleegd aan het gansche land, want teregt mogt men beweren dat, wanneer Amsterdam krank was, Nederland niet kon gezegd worden gezond te zijn. Ten aanzien van de rivierovergangen betoogde de spr. dat de plannen daartoe niet behoorlijk waren bestudeerd; evenmin was het uitgemaakt dat de lijn van Rotterdam naar den Moerdijk het meest dringend aanleg behoefde. De slotsom ten aanzien van dit eerste punt was, dat hij verlangde eene korte verbindingslijn van Rheine met Harlingen, evenzeer van Rheine met Utrecht, van de Limburgsche lijn over 's Bosch met Utrecht en eene verbinding met Vlissingen en eindelijk eene regte lijn van Harlingen naar Rheine.

Het tweede punt, dat door den spr. behandeld werd, betrof de wijze waarop en hoe spoorwegen moesten worden verkregen. Met professor *Ackersdijk* geloofde hij dat de vraag, welk stelsel de voorkeur verdiende, staats- of partikuliere spoorwegen, voor geen absoluut antwoord vatbaar was, en dat dit antwoord afhing van de omstandigheden waarin men verkeerde. In ons land liet de partikuliere industrie zeer veel in hare exploitatiën te wenschen over; hij geloofde dus dat staatsspoorwegen hier te lande te verkiezen waren. Doch, al aannemende dat de partikuliere industrie den aanleg van spoorwegen tot stand moet brengen, moest spr. toch afkeuren de wijze waarop die industrie was ingeroepen. Z. i. moesten daartoe tweeërlei wegen zijn ingeslagen, óf algemeene mededinging onder voorwaarden gelijk die omschreven zijn in de Fransche wet van 1845, óf door het verleenen eener direkte koncessie; maar in geen geval moest mededinging toegelaten of koncessie verleend worden zonder dat de bewijzen waren overgelegd dat men in het bezit was der vereischte kapitalen. Nu had het allen schijn dat er werkelijk hevelingen en gunstelingen der regering waren, en dat moest onmogelijk zijn.

Het derde punt betrof de rente-guarantie, die hij afkeurde. De aanneming der wet zou hij beschouwen als eene ramp voor het Vaderland; maar hij zou het gelukkig achten, indien men door de thans gevoerde diskussiën zou komen tot een werkelijken stap nader aan den aanleg van spoorwegen, namelijk tot het vaststellen van een beginsel waarop men later zal kunnen voortbouwen.

De heer *Godefroi* ving aan met de verklaring dat hij reeds vroeger afgekeurd had en ook nu afkeurt de wijze waarop de regering de zaak in de Kamer had gebragt. Hij verlangde eerst eene wet tot bepaling der lijnen en dan eene koncessie; thans had men, door eerst koncessie te verleenen en daarna eene wet in te dienen, de paarden achter den wagen gespannen. nu zou het gevolg zijn, dat maakte de Kamer wijzigingen, de Eerste Kamer de wet zou verwerpen of de koning gebruik maken van zijn regt van veto. Doch al nam de Eerste Kamer de wet aan; al werd zij door den koning bekrachtigd, steeds zou het afhangen van de bereidwilligheid der koncessionarissen of de wet ooit effekt zou sorteren. Noch op het bedrag der renten noch op de bepaling der lijnen kon de wetgevende magt nu eenigen invloed uitoefenen. Zoodanige positie ware nog aannemelijk indien het koncessiën gold die buiten de geldelijke hulp van den staat tot stand zouden komen; doch hier waren de gevraagde geldelijk offers zoo aanzienlijk, dat het hoofdelement tot beoordeeling van de waarde der koncessie, de rigting, wel degelijk aan het oordeel der Wetgevende Magt had behooren te worden onderworpen, en dit zou het geval zijn geweest, indien de regering, gelijk zulks in Frankrijk en België geschied is, eerst bij eene wet omschreven had de rigting der hoofdlijnen, die wet onderworpen aan het oordeel der Kamer en daarna de koncessie verleend had. Hij was het ook eens met het voorloopig verslag waarin verklaard werd, dat nu een zedelijke dwang op de leden werd uitgeoefend, die zelfs nu vermeerderd was door de zamenkoppeling van twee koncessiën in eene wet.

Wat de Noorderlijn aanging betoogde de spreker dat het belang van het internationaal verkeer daarbij op drieërlei punten miskend was geworden. 1°. Door de ondoelmatige aansluiting van Harlingen aan het Duitsche spoorwegnet. 2°. Door de geheel onverzekerde aansluiting van Groningen, aan de Hannoversche grenzen. 3°. Door de keuze van een ondoelmatig aansluitingspunt aan het uiteinde in plaats van in het middenpunt van den Rijnspoorweg.

Met betrekking tot de Zuiderlijn stelde de spreker eene algemeene opmerking voorop. Het gold hier een spoorweg, die zóó groote opofferingen eischte, dat hij niets anders was dan een vermomde Staatsspoorweg. Daaruit leidde hij af, dat de Staat op dit oogenblik alleen mogt ondersteunen die lijnen, welke in het algemeen belang onmisbaar waren, en van die stelling uitgaande, moest hij verklaren, dat het stelsel van twee rivier-overgangen, het karakter van onmisbaarheid niet droeg. Hij achtte een overgang midden door het land uitvoerbaarder, èn wat de kosten èn wat het technisch gedeelte betreft. De lijn Utrecht-'s Hertogenbosch achtte hij uit het financiële oogpunt het meest uitvoerbaar en Spr. trad in becijferingen om aan te toonen dat die lijn, vergeleken met de twee overgangen door de regering voorgedragen, toch nog zou besparen de rente-guarantie over een kapitaal van 15 millioen en de uitgaven van 8 millioen in kapitaal. Van het technisch standpunt was de stand van zaken aldus: dat men alleen had opneemingen *in loco* van het Amsterdamsch-Utrechtsch Komitee, maar dat er van de zijde der regering tot dusver het bewijs van zoodanig lokaal onderzoek ontbrak. Spr. betoogt vooral ook het onverdedigbare van de lijn van Arnhem op Venlo, en vervalt die, dan wordt de lijn, van Utrecht uit, eene noodzakelijkheid. Hij wijst er vervolgens op, dat de Rotterdam de brug over de Maas steeds is bestreden, door gemeenteraad en Kamer van Koophandel. Voor de konkurrentie met Antwerpen achtte Spr. de weg over Turnhout, Tilburg, Arnhem op Rheine juist een voordeel voor Antwerpen. Verder zag hij in den landhandel met Frankrijk niet zoo groot belang. Volgens de jongst uitgegeven handelsstatistiek over 1858 bedroeg de invoer in Frankrijk ruim *f* 18,000,000, waarvan nog geen *f* 4,000,000 langs de landzijde, terwijl de uitvoer langs de landzijde nog oneindig minder was.

De doorgraving van Holland wenschte hij zeer, maar zonder een goed spoorwegnet, dat is een ander dan de Reg. voorstelde, verloor die zaak veel van haar belang.

Heden voortzetting der diskussiën.

KOPENHAGEN, 3 November.

Behalve de minister van oorlog heeft ook de minister van binnenl. zaken zijn ontslag ingediend.

TURIJN, 4 November.

Uit Pisa meldt men, dat hevige regenvlagen de Arno buiten hare oevers hebben doen treden, waardoor jammerlijke onheilen en zeer groote schade zijn berokkend. Van Pisa tot Livorno gelijkt het eene opene zee.

NAPELS, 1 November.

De koning blijft alle aandacht aan het leger wijden, dat men nu verzekert, na het vertrek der Franschen uit Rome, aldaar *Pius IX* te moeten beschermen, want eene aanvallende interventie vindt slechts weinig geloof. De ligting van dit jaar is van 18 op 24000 man gebragt. De voor vrijwilligers uitgeloofde premie is op 100 dukaten gesteld, en de grenzen der aanneming bij het leger, zijn wat betreft den leeftijd, merkelijk uitgebreid, zoodat men ten platten lande oude lieden en kinderen de wapenen ziet dragen.

WEENEN, 5 November.

Het ministerie heeft den 22. Okt. tot de Hongaarsche Protestanten eene cirkulaire gerigt, die nog meer misnoegen verwekt dan het keizerlijk patent van 1 Sept. O. a. wordt er in verklaard, dat alle petitiën en elke aanmerking tegen de nieuwe konstitutie overbodig zijn, daar ze reeds tegen het in 1856 voorgelegd ontwerp zijn geopperd, en de regering het toen niet noodig geacht heeft er acht op te slaan.

Eene andere aanleiding tot misnoegdheid in Hongarië is het plan der regering om de Hongaarsche kroondomeinen te verloten ten behoeve der Oostenrijksche schatkist.

De bewegingen om de Ital. taal bij het onderwijs in te voeren duren te Triest voort. Er is daartoe eene petitie opgemaakt, welke reeds door 10,000 personen onderteekend is.

BERLIJN, 5 November.

Gister heeft de Nederlandsche gezant aan het Pruiss. hof ter eere van den prins *van Oranje* eene luisterrijke soirée gegeven, bij welke gelegenheid de leden van het korps diplomatique aan den prins werden voorgesteld.

Naar men verneemt, zal de prins aanst. Dingsdag deze hoofdstad verlaten.

BERLIJN, 6 November.

Prins en prinses *Frederik Wilhelm* zullen heden avond naar Londen vertrekken.

De cirkulaire onzer regering over de bijeenkomst te Breslau bevat slechts algemeene aanwijzingen over de in het belang van den Europeeschen vrede bewerkte verstandhouding.

LONDEN, 6 November.

Uit China meldt men dat de regering de monding der Pei-Ho nog duchtig laat versterken, even als ook de landwegen die naar de hoofdstad voeren. Op drie mijlen van Pekin is een verschanst kamp aangelegd, waar de beste troepen zijn bijeengebragt. De regering voorziet dus een hevigen strijd. Men verzekert dat de keizer het voornemen heeft, zich, zoo zijne hoofdstad wierd aangevallen, met zijne 70,000 Mongolen sterke garde naar Tartarije te begeven. Dit zou de schikking der moeijelijkheden nog vertragen, want gedurende zijne afwezigheid zouden de overheden niet durven onderhandelen.

In het leger der opstandelingen is tweedragt ontstaan.

— 7 *Nov.* Gec. 96½; Peru 4½ pCt. —, 3 pCt. —; Venez. 5 pCt. 29½, 2¼ pCt. 15; Port. 5 pCt. 45¾; Sp. 3 pCt. 44¾, 1½ pCt. 33; Rusl. 4½ pCt. —. 5 pCt. —; Sard. 86.

PARIJS, 6 November.

De keizer heeft Vrijdag de groote jagt te Compiègne niet bijgewoond, daar hij eenigzins ongesteld was. Hij heeft echter gisteren weder den ministerraad gepresideerd.

Naar men verneemt, bestaat er alle kans, dat het kongres hier gehouden zal worden.

De *Presse* meldt, dat de door den hertog van van Modena meêgenomen staatkundige gevangenen, zich met dieven en schelmen te Padua in het bagno bevinden.

Uit het antwoord, op het ultimatum der Spaansche regering, door de Marokkaansche gegeven, blijkt, dat de laatste reeds drie malen aan Spanje's eischen had toegegeven, toen het kabinet van Madrid in het laatste ultimatum weêr hoogere stelde.

Een onzer bladen meldt, dat de koning van Abyssinië ons een uitmuntende haven in de Roode zee heeft afgestaan. Engeland heeft daartegen geen bezwaar gemaakt.

*** Onze lieveling CHRISTOFFEL, ons voor ruim een jaar door God geschonken, werd ons heden door Hem ontnomen.

Leusden, 6 Nov. 1859. A. P. VAN GRUTING, V. D. M.
C. H. VAN GRUTING—DE WILDE.

*** Mevrouw de Wed. MABÉ, benevens de Heer TIRION en Echtgenoote, betuigen hunnen welgemeenden dank voor de vele blijken van belangstelling, ontvangen bij het overlijden van Mejufvrouw MARTHA MABE.

Utrecht, 8 November 1859.

VOORLOOPIG BERIGT.

*** De ondergeteekende heeft de eer te berigten, dat hij op aanstaanden Zondag den 13. Nov. e. k., op zijne Bovenzalen zal geven, des avonds ten 8 uur, **Groot Strijk orchest à la Strauss** *van het Corps Muziekanten van het eerste Regement Dragonders*, in garnizoen te Arnhem, onder directie van den Heer Kapelmeester W. HEMMING.

Entrée 50 Cents. F. RIKKERS.

P. S. Uit Strasbourg ontvangen de versche pâtés de foie gras van af f 2,50 en hooger.

FAILLISSEMENT.

*** Bij vonnis, gewezen door de Arrondissements Regtbank te Utrecht, op den 5. November 1859, is WILLEM ICKLER, winkelier, wonende te Utrecht aan den Springweg, wijk B. no. 780, verklaard in staat van faillissement en de opening daarvan bepaald tenzelfden dage, voorts benoemd tot Regter-Commissaris de Edel Achtbare Heer Mr. NICOLAAS FREDERIK VAN NOOTEN, Regter in dezelve Regtbank, en tot Curators de Heeren Mrs. NICOLAAS HENDRIK VAN NES VAN MEERKERK en JAN VAN WALRÉ, Advocaten te Utrecht.

Voor uittreksel
De Curators voornoemd
N. H. VAN NES VAN MEERKERK.
J. VAN WALRE.

*** Men zal op Dingsdag den 15. November 1859, des voorm. 10 ure, op *Het Goed ten Bosch* te Maarssen, verkoopen: Eene aanzienlijke partij extra zware gave **Populieren** en **Wilgen Boomen**, allen geschikt voor Klompenmakers- en ander werkhout. — Nader onderrigt te bekomen ten kantore van den Notaris I. J. VAN DEN HELM te Maarsseveen.

*** Er wordt **te huur gevraagd**, tegen **primo Mei** aanstaande, een WINKELHUIS, gelegen op eenen goeden stand, ter uitoefening eener nette Winkelzaak.

Adres, lett. X. bij de Boekhandelaars ANGELIER & GORI. Brieven franco.

Men vraagt

*** **50** of **100** stuks **IEPEN** of **ESSCHEN BOOMEN te koop.** Adres bij L. C. VERKERK, Mr. Stoelenmaker te Culenborg.

*** De **STEENDRUKKERIJ** van J. MOSSEL **is verplaatst** van de Lange Smeesteeg naar *den Springweg*, het 2e huis van de Haverstraat E. 106; hij beveelt zich tevens aan tot het drukken van *Etiketten*, *Vignetten*, *Rekeningen*, *Adres-* en *Visitekaarten*; voorts alles wat tot gemeld vak behoort, tot zeer civiele prijzen.

Piano-berigt.

*** H. RAHR heeft eene groote zending **PIANO'S**, door hem zelven in de voornaamste Fabrieken van Parijs uitgezocht, ontvangen; zoo ook **Harmoniums, Serafijnorgels** en **Organinen.** Dezelven worden tegen vaste prijzen en met guarantie verkocht. Oude Piano's worden in ruil genomen.

Belangstellenden worden beleefdelijk uitgenoodigd te komen zien.

W. C. ZAMBAUX

*** berigt hare geëerde begunstigers, dat zij voorzien is van de **nieuwste Modellen] van Winter Dames Hoeden en Mutsen.**

Lange Jansstraat, Wijk G. No. 187.

Zwitsersche Winkel.

*** H. VERBRUGH EN ZOON, Hofleveranciers te Utrecht.

Heden ontvangen: Terinnes de foies gras, Petit pois au beurre et au naturel, Asperges, Annanas, versche Zeekreeften, Sardines au beurre et à l'huile.

AGENT.

*** Men vraagt voor de stad Utrecht en omstreken voor eene zeer solide Brandverzekering-Maatschappij, groot f **300.000.**— een Agent verpligt een aandeel te nemen à f 1000.—, fournissement als garantie op zeer aannemelijke voorwaarden. Adres franco met geteekende brieven onder lett. T. C. bij den Boekh. G. W. TIELKEMEIJER, te Amsterdam.

VERLOREN

*** Een **SCHOTSCHE DOEK** op Donderdag 3 Nov. des avonds. Die denzelven terug brengt, zal eene goede belooning ontvangen. Adres den heer v. NUIS, *Munsterkerkhof.*

*** **Men vraagt** ten spoedig[ste] op een Buiten nabij Utrecht: [een] KEUKENMEID of NOODHULP, goed kunnende koken en ook eenig huisw[erk] verrigten. Adres lett. E. bij den Boekh. B. DEKEMA te Utrecht. Brieven franco.

Associatie met Premiën.

KUNSTKRONIJK,

ONDER REDACTIE VAN

GERARD KELLER.

De Kunstkronijk is eene ASSOCIATIE MET PREMIEN en geeft jaarlijks vier en twintig vellen tekst en vier en twintig lithographiën naar *schilderijen of teekeningen* van *groote meesters*, en iede[re] Deelnemer ontvangt gratis een Aandeel in eene Loterij zonder Nieten. De prijzen bestaan uit voort-brengselen van kunst en kunst-industrie.

In dezen jaargang komen kopijen voor naar schilderijen van de Heeren **Bles, Bosboom, Brackleer, de Haas, H. van Hove, Ph. Koelman, Nuijen, Philippeau, Schlesinger, Schotel, Smit, Verschuur, Vetten, Waldorp, F. Weissenbruch** en anderen.

De Deelnemers ontvangen tevens een lot in de LOTERIJ DER KUNSTKRONIJK, waarvoor als **Eerste Prijs** is aangekocht, uit de Koninklijke Fabriek van Zilverwerken van den Heer J. M. KEMPEN te *Voorschoten*, eene **Milieu Candelabre met negen Lichten**, ter waarde van **DUIZEND GULDEN**, die gedurende eenige dagen ter bezigtiging gesteld is bij de Heeren J. G. VAN TERVEEN EN ZOON, Boekhandelaars alhier.

Verder zijn als Prijzen reeds aangekocht een *Bloemstuk*, van Mejufvrouw **Arentina H. Arends**, *Gezigt op Beekestein* van **W. J. van den Berghe;** een *Landschap* van **J. J. Cremer,** *Gezigt op Delft* van **B. J. van Hove,** *een Stal met Paarden* van **P. F. van Os,** *de Groote Kerk te Haarlem* (gezigt op het beroemde orgel) van **J. J. Schenkel,** *Wintergezigt* van **A. J. van Wijngaerdt,** enz.; terwijl als buitengewone ALGEMEENE PRIJS voor die Loten, waarop geene prijzen getrokken zijn, de Deelnemers bekomen

eene oorspronkelijke Novelle van J. J. CREMER, getiteld:

„ARME SAMUEL."

Prijs van een Jaargang 24 Platen met 24 Bladen tekst en een Aandeel in de Loterij f 10.—.

A. W. SYTHOFF.

WINTERDIENST
aanvangende 1 November 1859.

STOOMBOOTDIENST

TUSSCHEN

CULENBORG, VREESWIJK en ROTTERDAM,

en tusschenliggende plaatsen

EN TERUG.

Van **CULENBORG** des Maandags 's morgens ten 6 ure. Woensdag en Vrijdag 's morgens 8 uur.

Van **VREESWIJK** des Maandags 's morgens ten 6¾ ure. Woensdag en Vrijdag 's morgens 8¾ ure.

Van **ROTTERDAM** Dingsdag, Donderdag en Zaturdag 's middags ten 12 ure.

Van **SCHOONHOVEN** en benedenwaarts worden retourkaarten afgegeven.

Nadere inlichtingen worden gegeven bij de Agenten, als: te Culenborg bij *E. Beusker*, te Vreeswijk bij *W. van Dijk*, te Utrecht bij *A. de Groot* in den liggenden Os, bij *Maarschalkerwaard* buiten de Tolsteegpoort, alwaar de Barge afvaart; te Schoonhoven bij *Meijer* en *Brandwijk* en te Rotterdam bij *de Cock*, op 't Haringvliet.

MARKTBERIGTEN.

AMSTERDAM, 7 November.

Tarwe als voren; 130 ℔ j. b. Pools. f 293 a f 295; 128 ℔ dito f 300; 132 a 133 ℔ j. Zweeds. f 293 a f 296; 156/2 n. Bovenl. f 262. Rogge vast met veel handel; 128 ℔ Pruis. f 212; 125 ℔ dito f 198; 120 ℔ dito f 198; 123 ℔ Deens. f 188; 125 ℔ Gallats f 200; 118 ℔ Arch. f 178; 121 Arch. f 180; 118 ℔ Petersb. f 179; 118 a 120 ℔ dito f 176 a f 180; 119 ℔ gebr. Odessa f 162 — Garst prijsh.; 113 ℔ Deens f 198; 105 ℔ fijne dito f 165. — Haver prijsh.; 100 a 105 ℔ dikke f 4.60 a f 5. — Boekweit onveranderd; 119, 120 ℔ Amersf. f 200; f 203; 117 ℔ Gord. f 194.

ROTTERDAM, 7 November.

Granen. Tarwe jar. Zeeuws. Vlaams. en Overm. komt minder ter markt. Van N. wordt de aanvoer grooter. Puike kwaliteiten bragten volkomen vorige prijzen op; het overige ging slechts langzaam van de hand; goede en puike jar. f 9.10 a f 9.50; mindere f 8 a f 9 De puikste Nieuwe f. 8.90 a f 9.10; middelbare f 8.25 a f 8.70; geringe f 6.75 a 8. Rogge Overm. Zeeuws. en Vlaams. als voren f 6.25 a f 7.25. Gerst Zeeuws. Vl. en Overm. 20 Cts. hooger, Winter f 5 a f 6.50; dito Zomer f 5 a f 6. Haver Zeeuws. en Inl. Korte f 3.50 a f 5; dito Lange f 2.50 a f 4. Boekweit op 140 ℔ N. Noordbrab. f 176, f 178, f 180, f 181, f 182, f 185; Rijn f 180; Fransche f 165; jar. Holst f 170.

SCHIEDAM, 7 November.

Granen. Verkocht: Rogge 144 ℔ Pernau f 200 3/m.; 146 ℔ Coursche f 188 6/w. Gerst, 128 ℔ Libau f 190 6/w., f 191 3/m.; 130 ℔ N. Coursche f 192 kont. f 194 6/w.

Moutwijn per Ned. vat zonder fust f 13.75 Jenever. id. f 19.25. Amst. proef f 20.50. Alles zonder de be[lasting]. Spoeling per Ketel f 1.20.

WAARNEMINGEN, gedaan op het Koninklijk Ned[erlandsch] Meteorologisch Observatorium te Utrecht. (*Zonnenburg*)

Nov.	Uren.	Wind- rigt.	kr.	Barom. bij 0°.	Ther F.	Afwijk. d.Temp.	Vochtigh.	Gev. regen.	Opmerk[ingen]
			N ℔.						
6	2	wzw.	28.0	750.26	57.2	+ 9.4	0.81	0.3	Bewolkt.
	10	zw.	9.0	54.38	52.9	+ 10.6	0.83	0	Bijna he[lder]
7	-	zw.	21 0	53.92	54.1	+ 11.9	0.78	0	Zw. bew[olkt]
	2	wzw.	24.0	54.98	52.9	+ 5.4	0.87	4.7	Zw. bew[olkt]
	10	wzw.	0.5	55.86	50.7	+ 8.8	0.93	0.4	Zw. bew[olkt]
8	8	wzw.	0.5	55.87	46.4	+ 4.5	0.91	3.4	Bijna he[lder]

Den 6. van 's morgens 8¼ tot 's middags 3½ ure [bij] herhaling windstooten boven de 40 ℔; de sterkste [had] plaats te 11½ ure en bedroeg 61 ℔.

Den 7. 's nachts van 2½ tot 's middags 1½ ure id[em]; de sterkste had plaats 's middags te 1¼ ure van 65 ℔.

PRIJZEN DER EFFECTEN.

AMSTERDAM 7 November 1859.

NEDERLAND.					
Werkel. Schuld	2½	pCt.	64	64⅓	64¼
dito dito	3	„	76½		
dito dito	4	„	97½	97⁹/₁₆	97½
Handelmaatschappij. .	4½	„	126½		
Oost-Indische Leening	4	„	96½	96¾	96½
SPANJE.					
Obligatien	1¾	pCt.	31¹³/₁₆	31⅞	31⅞
Obligatien	3	„	43⅜		
Binnenl. Schuld. . . .	3	„	41¼	41⅜	41⁵/₁₆
Amortisable			10½		
PORTUGAL.					
Obligatiën	3	pCt.	43⅛	43⁷/₁₆	43⁹/₁₆
dito 1856/59 . . .	3	„	42⅟₁₆	42³/₁₆	42¼
RUSLAND.					
Oblig. bij *Hope en C°.*	5	„	103⅝		
Obligat. 1828 & 1829.	5	„	101⅝		
Certifikat. 1831 & 1833	5	„	85½		
Certifikaten 1840 . . .	4	„	80¹¹/₁₆	80¹³/₁₆	80¹¹/₁₆
Cert. bij *Stieglitz* . . .	4	„	80⅝	80¹¹/₁₆	80¹¹/₁₆
dito 5e Serie	5	„	89½	89⅝	89⁹/₁₆
dito 1855 6e Serie . .	5	„	99½	99⁹/₁₆	
dito Adm. te Londen	3	„	63⅞	64	
Inschrijv. in Assign. .	6	„	61		
Certifik. van Assign. .	6	„	61⁹/₁₆	61¾	
POLEN.					
Aand. 1835, fl. 500			157½		
Obligatiën	4	pCt.	77¹¹/₁₆	77¾	
PRUISSEN.					
Obligatiën	5	„	101⅜	101½	101½
OOSTENRIJK.					
Oblig. Metaliek	5	pCt.	54	54½	54⅛
Oblig. Rente Am.. . .	5	„	73½	73⅝	73½
dito dito Nat. 1854. .	5	„	57¹⁵/₁₆	58½	58
dito dito	2½	„	28¹¹/₁₆	28¹³/₁₆	28¾
BRAZILIE.					
Geldl. 1824, £ 100. .	5	pCt.	99½		
AMERIKA.					
Ecuad. Oblig. 1855. .	1	„	14⁹/₁₆	14¾	
Venez. Oblig.	3	„	27⅜	27⅝	27⅝
Grenada, Oblig. . . .	3¼	„	15⅛	15³/₁₆	
Mexiko, Obl.	3	„	21	21⅛	21⅟₁₆
N.-Am. Illin. Obl. C. B.	7	„	79¾	79⅞	

Snelpersdruk van L. E. BOSCH EN ZOON.

Bijvoegsel bij No. 266 van de Utrechtsche Prov. en Stads-Courant.

Zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Ziting van Zaturdag 5 November.
Voortzetting van de beraadslagingen over de Spoorweg-voordragt.

De heer *de Poorter* begint met de verklaring, dat wij meerdere spoorwegen moeten hebben, om onze havens en groote middenpunten van verkeer met het buitenland te verbinden en tevens de hoofdzetels van ons binnenlandsch verkeer in snelle gemeenschap te brengen; daartoe moet de aanleg van spoorwegen zoodanig geschieden, dat zij de meest welvarende streken van ons land doorloopen. Hij zal thans de wet, zoowel uit een algemeen, als uit een financieel oogpunt bespreken.

Nu heeft hij zich de vraag voorgesteld of het voorgelegde spoorwegplan aan het gewenschte doel beantwoordt, namelijk het algemeen belang. Naar zijne overtuiging moet die vraag ontkennend worden beantwoord. Hij wijst op het gemis aan eene aansluiting van Groningen met de Hanoversche grenzen in de rigting op Leer of op Asschendorf. Verder wordt door dit ontwerp een gansch gewest uitgesloten van het genot van spoorwegen, door het gemis van een weg van den Helder en Nieuwe Diep langs de Zaanstreken op Amsterdam, een weg die de doorgraving van Holland op zijn smalst onnoodig zal maken. Ook worden door dit ontwerp de regtmatige wenschen en verlangens van de grootste en aanzienlijkste handeldrijvende stad miskend. Hij ontkent, dat daaraan te gemoet wordt gekomen door eene lijn van Arnhem langs Nijmegen tot Venlo. Immers die lijn loopt aan gene zijde van de Maas langs de Pruissische grenzen door eene dorre landstreek, geheel door de Maas van de Nederl. kommunikatie afgesloten. Spr. meent ook, dat de millioenen schats, voor dezen weg benoodigd, nutteloos zullen besteed zijn, wanneer eenmaal gevolg zal worden gegeven aan het plan van een spoorweg die Crefeld met Kleef en Nijmegen verbinden zal. Hij vreest dat het met dezen spoorweg even zal gaan als met dien kostbaren keiweg, die in 1845 voor staatsrekening werd aangelegd en waarvan de opbrengst zeer gering is.

Z. i. schenkt de Reg. dus aan het miskende Amsterdam niet de minste vergoeding en strijdt het ontwerp derhalve met het algemeen belang. Hij vraagt, of het niet mogelijk zou zijn de lijn te leggen van Grave op Venlo, waar het goederen- en personen-vervoer van veel gewigt is.

Spr. gaat over tot het onderzoek der oorzaken van al die bezwaren. Deze zijn naar hij meent daarin gelegen, dat de regering het doel der spoorwegen heeft voorbij gezien, zoo namelijk, om tusschen de hoofdzetels van ons binnenlandsch verkeer de meest snelle gemeenschap te maken. Het is zijn gevoelen, dat Utrecht als centraal punt had moeten zijn aangenomen. De weg van Utrecht op 's Hertogenbosch behoorde hoofdlijn te zijn, zonder dat hij er daarom tegen is, dat ook op andere punten van het rijk, spoorwegen worden aangelegd. Het gevolg van het regerings-voorstel zal zijn, dat Antwerpen hoogelijk begunstigd zal worden, namelijk door de kortst mogelijke aansluiting met het Noorden van Duitschland. Ook zullen door de voorgedragen lijn de rijkste en welvarendste gedeelten van Noordbrabant (zijnde de Langstraat en het Land van Altena) zeer verwijderd worden van het spoorwegnet.

Een der grootste bezwaren is, dat met Nederlandsch geld voorzien wordt in de behoefte van eene vreemde handelsstad, terwijl door het voorstel der regering, de grootste Nederlandsche handelsstad genoodzaakt zal worden, een grooten omweg te maken. Aan dit bezwaar kan niet worden te gemoet gekomen door het ontwerp tot doorgraving van Holland op zijn smalst. Voor de millioenen, daarvoor aangevraagd, had men eene lijn van den Helder of het Nieuwe Diep naar de hoofdstad en van Utrecht naar 's Hertogenbosch, door het hart van Nederland, kunnen aanleggen.

Spr. heeft ook nog bezwaren tegen de voordragt, uit het oogpunt der belangen van het defensiewezen, en die belangen vorderen zonder eenigen twijfel, dat aan de lijn van Utrecht naar 's Hertogenbosch de voorkeur gegeven worde.

En wat nu Sprs. financiële bedenkingen aangaat, de regering heeft verklaard, dat thans niet aan afschaffing of vermindering van belastingen kan worden gedacht. De gansche natie ziet hare zoolang gekoesterde wenschen alweder voor onbepaalden tijd verijdeld. De nijverheid verlangt vurig naar afschaffing der belasting op de brandstoffen, naar herziening der ongelukkige patentwet; de invoering van een nog vrijzinniger tarief blijft eene onmogelijkheid, zoolang handel en nijverheid niet bevrijd worden van belemmeringen, welke ons belastingstelsel hun oplegt en die de mededinging met het buitenland zoozeer bezwaren. Vele gemeenten hebben gerekend op hulp, welke zij ook behoeven en die haar door de herziening van het belastingstelsel zoude zijn ten deel gevallen.

En wat is nu het gevolg daarvan? Dat de natie de weldaad der spoorwegen betaalt door het verlies van eene andere weldaad, welligt van niet minder onschatbaren aard. En wat is hiervan nu verder een gevolg? Dat het de pligt der regering en ook der kamer is, toe te zien, dat de weldaad der spoorwegen zoo gelijk mogelijk verdeeld worde over de gansche natie, die thans aan het oude en gebrekkige belastingstelsel onderworpen blijft. En let men nu op deze wet, dan zullen groote gedeelten van provinciën, ja zelfs bijkans geheel Noord-Holland, worden uitgesloten en miskend. Te Rotterdam heeft vroeger in de spoorwegzaak geenszins zooveel ijver geheerscht, en Spr. betwijfelt, of de thans ontworpen spoorweg-wet in allen deele met de wezenlijke behoefte dier stad strookt. Hij wijst op de adressen der kamer van koophandel en van den gemeenteraad aldaar, waarin het leggen van eene vaste brug over de Maas bij die stad, eene soort van zelfmoord wordt genoemd. Ook in Zeeland heeft men tegen het bouwen dier bruggen groote bezwaren, en te regt kan men het vermoeden niet van zich weren, dat, indien men thans te Rotterdam over dit punt zwijgt, dit ook daaraan is toe te schrijven, dat men zich een gewigtig nadeel getroost, om boven eene mededingende handelsstad het voordeel eener kortere verbinding met Antwerpen en den linker Rijnoever vooruit te hebben. Met zijne uitstekende waterwegen had Rotterdam zich moeten beijveren, rivierverbeteringen tot stand te brengen, dewijl aan stoom- en scheepvaart daardoor eene natuurlijke ontwikkeling wordt gegeven; want wie zal de konkurrentie tegen goede waterwegen volhouden? De spoorwegen daar ter plaatse noemt hij thans eene bloote weelde.

In het wets-ontwerp van 15 April ll. wordt vermeld, dat de spoorweglijnen van Tilburg op 's Hertogenbosch, van daar op Helmond zouden worden gelegd. In die rigting zou men den linker kanaaldijk van de Zuid-Willemsvaart kunnen benuttigen, op welken dijk geen vervoer of kommunikatie plaats heeft, waarvan eene besparing van 2 millioen op den spoorweg het gevolg zou zijn geweest. Deze lijn ware ook voor 's Hertogenbosch van veel nut geweest, want die lijn zoude later zeer noodig zijn geweest voor Utrecht-Amsterdam. *Later* zegt spr., want bij hem staat de overtuiging vast, dat eenmaal aan de billijke wenschen ten opzigte van die lijn zal worden toegegeven, en dat de lijn Utrecht-'s Hertogenbosch als stamlijn tot stand zal komen. Dan eerst zal de kwade genius, die thans als het ware boven de ministeriële voordragten zweeft, voor goed zijn geweken.

Ten slotte beweert spr. dat zonder medewerking der Amsterd. beurs er geene kans is tot plaatsing van aktiën in het buitenland. Alleen door wijzigingen in deze voordragt zou hij die kunnen goedkeuren.

De heer *Kien* ontkent, dat in een land, doorsneden met waterwegen en kanalen, en dat de voorname grondstof *ijzer* mist, zoodanige groote behoefte aan een uitgebreid net van spoorwegen zou bestaan, als thans de roep is. Hij herinnert, dat hij reeds in 1838 in dien geest gesproken heeft, terwijl hij vreesde, dat, even als met de toepassing van vrijzinnige beginselen, het ook met de spoorwegen zou gaan, namelijk dat overdrijving zou leiden tot overproduktie. Hij brengt in het geheugen terug, hoe destijds een geacht afgevaardigde uit Rotterdam zeide, dat wij in ons land geene behoefte aan uitgebreide spoorwegen hebben. Destijds was men het reeds eens, dat er alleen stamlijnen noodig waren. Na dit punt op den voorgrond te hebben gesteld, treedt hij in eene beschouwing van het beginsel, dat aan deze ontwerpen ten grondslag ligt. Dat beginsel, dat aan partikulieren een monopolie toekent, het monopolie der spoorwegen, acht hij verkeerd, vooral daar het toch de Staat is, die de garantie verleent. Hij wijst er op, dat in later tijd weinig groots tot stand gebragt werd, wat het uitvloeisel van partikuliere krachten was, terwijl integendeel door den Staat vele groote werken en ondernemingen in het leven zijn geroepen, als bijv. de droogmaking van het Haarlemmermeer, de aanleg van den Rijnspoorweg, de oprigting der Handelmaatschappij. Of zou men meenen, dat *Willem I* het land geen dienst met deze grootsche ondernemingen gedaan heeft? Vervolgens treedt hij in eenige politieke uitweidingen tot verheffing van het konservatief regeringsbeginsel, en keert hierop terug tot de spoorwegen, die hij, even als meerdere sprekers, van staatswege wil zien aangelegd. Hij maakt eene vergelijking tusschen ons draaien en het handelen in België. Dat rijk besloot van den aanvang af, Staatsspoorwegen aan te leggen. Daar ging de regering voorop. Hier bleef zij werkeloos, en werden partikulieren op sleeptouw genomen. Belgie nu heeft in 25 jaren zijn geheel net van staatswege voltooid, terwijl wij nog steeds door vrees worden geslingerd, en ons bezig houden met plannen in het hoofd en op het papier, hetgeen in het welbekende werk van den ouden heer *Smits* wel eens aanschouwelijk is gemaakt. Doch hij staakt eene vergelijking, die den Nederlander slechts met schaamte, weemoed, ja met eene soort van wrevel vervult. De groote vraag is hier wat te doen? En hij antwoordt daarop; volgen wij het voorbeeld van België, trekken wij de hoofdlijnen van staatswege en laten wij het verdere aan de partikulieren over. Ik verlang spoorwegen, zegt Spr., zoozeer als iemand, en behoef het nut daarvan niet te betoogen. De algemeene belangstelling toont genoegzaam de behoefte daarvan aan. Ik heb de waarde daarvan en de voordeelen, die zij aan het binnenlandsch vervoer opleveren, leeren kennen, omdat ik in eene plaats woon, waar, door de verschillende verbindingen, ik die zaak juist kan nagaan. Spr. toont vervolgens aan, dat Utrecht van ouds als eene goede passage werd aangemerkt; de Latijnsche naam, dien de stad draagt, duidt het reeds aan. Ook in het belang der defensie is de keuze van Utrecht van veel belang. Men zal hem tegenwerpen, dat hij aldus spreekt uit voorliefde voor de stad zijner inwoning, doch hij zal daarover niet uitweiden, en zal de beslissing daarover aan anderen overlaten. Ter loops wenscht hij intusschen op te merken, hoe in een aantal adressen het belang van de stad en het gewest Utrecht helder wordt uiteengezet. In adressen ook uit andere provinciën, en wat meer zegt in een adres van de kamer van koophandel te Amsterdam, het eerste handelskollegie van Nederland, benevens van den gemeenteraad der hoofdstad. Bij dezen is het een axioma, dat Utrecht het verbindingspunt tusschen Zuid en Noord moet uitmaken.

In het algemeen moet hij verklaren, dat zijn vertrouwen geschokt is, en dat de handelwijze der regering hem meer bevreemdt dan bevredigt. Wij zijn met de spoorwegen ten achteren, vooral met het oog op den gunstigen financiëlen toestand, die den aanleg daarvan toelaat. Ook al was de financiële toestand echter minder gunstig, zou hij nog wenschen, dat men zich opofferingen getroostte. Hij verlangt, dat het algemeen belang alleen voor oogen worde gehouden, boven de lokale belangen. Hij wijst er op, hoe bij al de uitgebreidheid der lijnen, Friesland op stiefmoederlijke wijze behandeld is, terwijl hij ook de voorstellen nopens de Zuiderlijn onregtvaardig acht, waarbij Rotterdam bijzonder (de regering zegt *toevallig*) bevoordeeld wordt boven andere steden, ja boven de hoofdstad des rijks. Ook den spoorweg van het Nieuwe Diep naar Amsterdam acht hij zeer wenschelijk. Hij is derhalve van oordeel, dat de regering met twee maten meet. Nu merkt men op, dat het ontwerp den bijval van de meerderheid heeft verworven. Maar op welke wijze? Door allerlei lokale belangen te believen, is die meerderheid opgescharreld. Dienaangaande wijst hij op het gebeurde aan het einde der regering van *Louis Philippe*. In het belang van onzen konstitutionelen regeringsvorm, dien hij wil behouden, zou hij het betreuren, dat hier zoodanige praktijken in het spel waren. Reeds is hier daarop gezinspeeld. Maar hij zegt, dat men in Nederland ook hecht aan goede trouw en aan het: regt door zee, en dat geen Nederlander sympathie kan koesteren voor eene Regering, op wie zelfs de schijn zou kleven, dat het algemeen belang aan bijzondere konsideratiën was opgeofferd. Neen, regtvaardigheid moet bovenal in aanmerking komen. Zijne slotsom is dus: dat hij aan de Staatsspoorwegen de voorkeur geeft. Hij wil geen monopolie ten behoeve van partikulieren toekennen. Waarom nog langer te aarzelen? Als de Regering zoodanig plan van Staatsspoorwegen aanbiedt, dan zal men veel minder voorloopig geschrijf en gewrijf noodig hebben. Men geve een vast plan, met opgave wat er kan besteed worden. Hiermede eindigt hij zijne algemeene beschouwingen, zich voorbehoudende later op een of ander speciaal, centraal, lokaal of kardinaal punt, zoo noodig, terug te komen.

De heer *v. Heukelom* zal trachten zich te plaatsen op een algemeen standpunt en wenscht zich niet te lokaliseren.

Hij wenscht drie punten te bespreken, namelijk in de *eerste* plaats aan te toonen het zeer zonderlinge karakter van deze voordragt; in de *tweede* plaats een oog te slaan op de beginselen die het goevernement tot deze voordragt gebragt hebben; en ten slotte enkele financiële beschouwingen in het midden te brengen.

1. Deze wet heeft een zonderling karakter. Wanneer aan de wetgevende magt wordt onderworpen eene wet tot bekrachtiging eener koncessie, aan partikuliere personen verleend, dan mag men toch beginnen met de veronderstelling, dat die partikuliere personen in die koncessie belang stellen. Dit nu is hier niet 't geval, want men heeft de koncessionarissen bijna gedrongen koncessiën te vragen voor 't geen zij niet wilden.

In de tweede plaats is het karakter dezer voordragt eigenaardig, omdat *a priori* zou moeten worden verondersteld, dat dit ontwerp bij deze Kamer volstrekt geen kans van aanneming heeft. Men zou dit moge veronderstellen, wanneer men nagaat al hetgeen in de laatste jaren tusschen de Regering en deze Kamer omtrent de spoorwegkwestie is behandeld. In het voorloopig verslag dezer Kamer toch, omtrent het ontwerp dat in 1857 werd voorgedragen, wordt beweerd, dat slechts drie hoofdlijnen noodig zijn: de eerste die van Leeuwarden en Groningen Noordelijk en Oostelijk naar Duitschland en over Deventer en Zutphen tot den Rijnspoorweg. De tweede om N. Brabant en Limburg met de overige deelen des Rijks te verbinden. De derde de Zeeuwsche lijn.

»De Kamer meende toen, dat de in het algemeen belang noodzakelijke aanleg van spoorwegen, het best zou bevorderd worden door het verleenen van afzonderlijke koncessien, dat de regering een spoorwegnet moest laten aanleggen voor die gedeelten, waarvan de uitvoering voor de hand lag. Nu zegt de regering: ik heb gedaan wat de

Kamer verlangde. Maar Spr. beweert, dat de regering juist gedaan heeft, wat de Kamer niet verlangde; want de regering heeft geene keuze gedaan uit de *koncessiën*, maar wel uit de *koncessionarissen*, en de regering heeft hunne plannen gewijzigd en met hen onderhandeld, terwijl in dien tusschentijd alle andere onderhandelingen zijn afgesprongen.

Dat verschil van gevoelen tusschen de regering en de Kamer wordt nog duidelijker, wanneer men nagaat, wat wordt uitgedrukt aan het slot van het voorloopig verslag, nopens den Noorderspoorweg. Daar wordt toch gezegd dat het gevoelen der meerderheid is, dat het hoofddoel, moet zijn om onze havens en de groote middenpunten van ons verkeer met Duitschland en de Rijn-provinciën te verbinden, met de kortste en meest belovende lijnen te beginnen, en zich vooreerst te vergenoegen met de drie bovengenoemde lijnen. De Kamer gaf als haar gevoelen te kennen, dat zij wilde hebben een verbinding naar het noorden en een naar het zuiden. Nu is het zeker, dat de Regering geene andere plannen had dan om een weg te maken naar het zuiden. Maar toen het voorstel tot bekrachtiging der koncessie voor den zuiderspoorweg kwam, zag men dat de Regering het zoogenaamde stelsel van twee rivierovergangen had aangenomen. Dat was nu niets anders dan wat men juist aan vorige ministers verweten had.

Nu vraagt Spr., of er overeenstemming tusschen de Regering en de Kamer kan bestaan. Hij gelooft het niet. Maar ook uit een ander oogpunt kan er geen overeenstemming tusschen de Reg. en de Kamer bestaan, want de Kamer wil geene staats-spoorwegen en de Reg. geeft inderdaad Staats-spoorwegen zonder het voordeel er van. Zij geeft Staats-spoorwegen, door de partikuliere industrie aan te leggen. Immers de voordragten geven zuiver regeringsplannen, die door de koncessionarissen niet werden gewenscht. Daardoor verliest men het wezenlijke beginsel eener partikuliere onderneming, die de waarborg van welslagen zoekt in de rigting, welke haar de meeste voordeelen belooft. Dat voordeel is door de Reg. roekeloos verworpen.

Wij hebben nu te doen met een Regeringsplan, dat felle bestrijding heeft gevonden zoowel in als buiten de Kamer; wij hebben te doen met een Regeringsplan, en dit wordt duidelijk niet alleen door de wijzigingen in het plan der koncessionarissen gebragt, maar ook door het feit in de stukken gekonstateerd, dat de opmetingen voor den Noorderspoorweg zijn gedaan van staatswege en voor staatsrekening. En nu is teregt beweerd, dat aan de bestemming van den post van *f* 60,000, op de begrooting voor 1858 gebragt, voor kosten van onderzoek van ontwerpen tot den aanleg van spoorwegen, enz. niet is voldaan; en dat wij hier door de inmenging der Regering hebben vermomde staatsspoorwegen.

Thans gaat spreker over tot punt II zijner rede, de spoorweg-kwestie, gelijk die te kennen is uit de gewisselde stukken. Reeds heeft de heer *van Voorthuysen* gisteren betoogd, dat door eene lijn van Utrecht naar 's Hertogenbosch het defensie-wezen het best zoude bevorderd worden. Dit zal hij dan ook daarlaten, maar hij moet eene vraag rigten tot de regering, eene z. i. zeer belangrijke vraag. Zij is deze: is de minister van oorlog, de tegenwoordige minister van oorlog in deze zaak gehoord? Immers bij Kon. besluit van 1846 is voorgeschreven, dat, gelijk het financiële punt den minister van financiën raakte, zoo ook de minister van oorlog omtrent de defensie-kwestie behoorde gehoord te worden. Juist, wat den overgang van den Moerdijk aangaat, zeide spr., dat de Kamer met kennis van zaken oordeelde, en daarom wil hij den minister van oorlog uitnoodigen, hier in deze openbare vergadering te verklaren, of hij over het punt der defensie is gehoord, en de gevolgen daarvan voor zijne verantwoording neemt?

En welke zijn nu de inzigten der regering met betrekking tot het te verwachten verkeer op de spoorwegen? De gewisselde stukken verspreiden daarover niet het minste licht, en spr. betoogt, dat de inzigten der regering hieromtrent weifelachtig en duister zijn.

Wat ten eerste de verhouding betreft tusschen het personen- en het goederen-vervoer, wijst spr. vooral op het voorbeeld van België, waar het personen-vervoer het voorname doel der spoorwegen was, omdat men begreep, dat dit vervoer het snelst ontwikkelt en vooral in de eerste jaren de meeste inkomsten oplevert.

Spr. treedt ten *tweede* in eene vergelijking van de waarde van het binnenlandsch verkeer met het internationaal verkeer en wijst op Frankrijk en België.

En nu wat Nederland betreft, gelooft Spr. dat men zich niet te veel van het goederen-vervoer moet voorstellen. Ons land is met waterwegen doorsneden, die weinig aan onderhoud kosten. Men vreest niet de konkurentie met Antwerpen. Zoo zeide eenige jaren geleden de *Nieuwe Rott. Courant* »dat onze waterwegen met die van België kunnen mededingen, wanneer wij slechts de belemmeringen daarop mogten opheffen." Die belemmeringen zijn gelukkig opgeheven, en nu blijkt het weder uit een zeer recent stuk van de Kamer van Koophandel van Rotterdam, dat Rotterdam vroeger altijd de voorkeur heeft gegeven aan haren waterweg boven eene spoorweg-verbinding en zij denkt thans eveneens.

Men zal dus bij een spoorweg-ontwerp vooral moeten letten op het personen-vervoer, op eene behoorlijke aansluiting met het buitenland in verband met het binnenlandsch verkeer. Voor 't personenvervoer wenscht spr. een uitgang uit Rotterdam, den Haag en Harlingen; hij betreurt dat de regering geen acht slaat op de aansluiting aan Hannover, en tot bevordering van het binnenlandsch verkeer, beschouwt hij de lijn over Zwol, Raalte, Almelo en Enschedé naar de grenzen, als het noodwendige komplement van de lijn van Utrecht naar Zwolle, door den heer *Dull* voorgesteld.

Wat nu de Zuiderlijn aangaat, heeft de regering gewezen op het nuttige daarvan voor den transitohandel, en dat deze lijn vooral daartoe strekt, de konkurrentie met Antwerpen vol te houden. Maar dan behoort in de eerste plaats eene aansluiting met Duitschland ontworpen te worden, want daar is het, waar wij met België konkurreren. Eene verbinding met Frankrijk is minder noodzakelijk, omdat de geheele Fransche handel *over land* weinig noemenswaard is. Over den transito-handel zal hij niet uitweiden, maar hij moet in het algemeen opmerken, dat daaraan binnen en buiten de Kamer veel te groot gewigt wordt gehecht. Al wat men zich van een uitgebreiden transito-handel door middel van spoorwegen voorspiegelt, vindt zijn grond in eene onjuiste voorstelling van de zaak. Ook bij de rigting, aan de Zuiderlijn gegeven, is het binnenlandsch verkeer geheel uit het oog verloren; wel is daarop acht geslagen van Arnhem op Rotterdam, maar verder niet. Het binnenlandsch verkeer met Amsterdam is ten eenemale voorbijgezien. Vóór alles is z. i. voor ons land noodige een behoorlijk gekoncentreerd stelsel; dat is het, wat het algemeen belang vordert, dat is het, waarvan nog eenige opbrengst te hopen is.

III. Eindelijk heeft Spr. de spoorweg-kwestie uit een geheel financieel oogpunt. Buitengewone lasten worden den staat opgelegd, door rentewaarborg, subsidie voor bruggen, doorgraving, emancipatie, enz. In het geheel eene som van 159 mill. Hij zal nu niet over de vraag uitweiden, in hoeverre de opbrengst der wegen in verband zal staan tot de kosten der exploitatie, doch hij beweert dat de juistheid der raming van onderscheidene werken betwijfeld wordt. Hij bedoelt o. a. de brug over den Moerdijk: Koncessionarissen hebben die oorspronkelijk op $4^1/_2$ millioen begroot; de Reg. zelve later op 8, andere deskundigen schatten haar op 10 à 12 millioen. Hoe komt nu de Reg. aan die 8 millioen? Het is toch zeer gemakkelijk na te gaan, dat de toekomst zal leeren, dat hare berekening zal falen. De brug over den Weichsel had het haar kunnen leeren.

Spr. eindigt met de regering uit te noodigen, dat aan de kamer zullen worden overgelegd, vooreerst alle stukken betreffende de overbrugging van den Moerdijk; vervolgens alle stukken betrekkelijk de opneming van den weg van Utrecht naar den Bosch; en eindelijk al de stukken betreffende de opneming van den weg van Arnhem naar den Bosch. Ik kan niet gelooven, zoo besluit Spr. zijne rede, dat er bij de Reg. de minste reden kan bestaan om dit verzoek te weigeren. Zij mag het licht niet schromen en niet toelaten, dat de Kamer in den blinde geld zal geven zonder te weten waarvoor dat dienen zal.

De heer *Zijlker* doet het groot gewigt van de voordragt uitkomen; hij gaat in het kort het gebeurde nopens de spoorwegen hier te lande na. Zijn hoofdbezwaar tegen de verleende koncessien is, dat daarin de lijn niet is opgenomen van Groningen naar de Hanoversche grenzen in de rigting van Leer, eene lijn welke slechts het vierde zou kosten van hetgeen elders tot het daarstellen der bruggen wordt vereischt. Die lijn zou eene landstreek doorloopen, welke zeer zeker onder de bevolktste, meest produktieve, bloeijende en belastingopbrengende streken van ons land mag worden geteld. Spr. schetste in de bijzonderheden het gewigt voor handel en fabriekwezen, scheepsbouw, scheepvaart en landbouw van die veronachtzaamde streken des lands, het Hooge Zand en Sapmeer, Winschoten, enz.

Hij bewijst dat N. Duitschland met ongeduld op de aansluiting van Leer wacht, terwijl Hanover en Bremen voor gemeenschappelijke rekening, een Spoorlijn ondernemen in de rigting op Leer; geschiedt dit in de rigting op Rheine, dan zal van onzen kant alles langs groote omwegen voor die plaats moeten worden gekoncentreerd. Zijne stem zal afhangen van de geruststellende verzekering der regering omtrent het aanemen van bewuste lijn.

E R R A T A.

In het gesprokene van den heer *v. Schermbeek*, over de kommissie van het ziekenhuis is eene zinstorende drukfout ingeslopen: Er staat, hier das wordt een wezentlijk nogiter enz. moet zijn: *hierdoor wordt een wezenlijk onregt gedaan aan onze studerende Jongelingschap.*

Zitting van den Stedelijken Raad van

Vrijdag 28. Oktober.

Voorzitter Mr. *W. M. J. v. Dielen.*

Tegenwoordig zijn 27 leden, afwezig de HH. *Kien* en *Ram.*

Aan de orde is de voortzetting der beraadslagingen over de begrooting der uitgaven, en wel volgnummer 82, dat met de beide volgende posten zonder omvraag wordt aangenomen.

58. *Kosten van aanleg en onderhoud van straten, wegen en pleinen, als:*

a. *binnen de gemeente* .	*f* 21.000—	
b. *buiten de gemeente* .	- 3.000—	
		f 25,000—

De heer *v. Schermbeek* vraagt met betrekking tot lett. b. van dit artikel, of de weg van af den Tolsteegsingel aan de Rijnbrug leidende tot den kleiweg van het Vossegat naar Bunnik, bij de boveniers zoo veel in gebruik, tot die wegen behoort, die door de stad onderhouden moeten worden; in dat geval zou hij eenige opmerkingen omtrent den minder goeden toestand in het midden brengen.

De *Voorz.* antwoordt dat dit niet het geval is.

De heer *v. Schermbeek* doet dezelfde vraag omtrent den hoveniersweg, die van den Amsterdamschen straatweg naar de hofstede *Chartorijse* leidt.

De *Voorz.* beantwoordt ook dit ontkennend.

De heer *v. Hengelaar* herinnert, dat dit artikel een van die posten is, welke de komm. het raadzaam acht meer te specificeren, wijl aanleg en onderhoud er door elkander voorkomen. Spr. moet erkennen, dat het volgens de zoogenaamde staten van den kameraar de eenige stukken, welke in deze tot leiddraad moeten strekken, op het oogenblik zeer moeijelijk is ze van elkander te scheiden. Zoo de verg. er niet op staat, dat zij nu plaats vinde, zal ook Spr. er zich bij neêrleggen, doch hij drukt den wensch uit, dat B. en W. in het vervolg ten aanzien van dezen post der begrooting in aanleg en onderhoud zullen afscheiden en bij aanleg afzonderlijk opgeven, welke werken zij wenschen tot stand te brengen.

De heer *Jongeneel* zegt, dat men thans gevorderd is tot dat hoofdstuk der begrooting, 'twelk men kan brengen onder die van eenen spekulatieven aard, en voorzeker, zoo er bezuinigingen moeten ingevoerd worden, geen hoofdstuk dat er meer vatbaar voor is, dan het thans aan de orde gestelde, het is een hoofdstuk dat geheel door den geest des tijds beheerd wordt, en toch vermeent Spr. te moeten aanraden de gevraagde sommen toe te staan. Spr. moet het nogmaals herhalen, dat de aangenaamheid van een stad verhoogd wordt door eene goede bestrating; wij hebben geen stad van handel; door een welgedaan uiterlijk moet zij den vreemdeling uitlokken zich hier te vestigen; men moet het den bewoners aangenaam maken; de bloei onzer instellingen wordt er door verhoogd, maar bovendien, gaat Spr. voort, men geloove nooit, dat het geld aan de bestrating gegeven verloren geld is; men vindt het in de meerdere waarde der panden terug. De geheele geschiedenis der bestrating is eene harmonie. Hoe meer nieuwe straten met quanast-keijen worden daargesteld, hoe meer straten in de mindere wijken als vernieuwd zullen worden met de keijen dier vernieuwde straten, welke na gesorteerd te zijn, in de mindere wijken worden gebruikt. Overigens stelt men zich voor, de Choorstraat, Minnenbroederstraat en Oude Gracht tot de Bakkerbrug van eene nieuwe bestrating te voorzien.

De heer *Bosch* zegt, dat de gezegden van de beide voorgaande sprekers hem nopen een enkel woord in het midden te brengen; hij gaat daartoe ten eerste over, dewijl hij het gevoelen van den Voorz. niet deelt, dat de wegen onder Abstede gelegen en de weg loopende van den Amsterdamschen straatweg tot aan de Vecht verhoefslaagde wegen zijn, hij weet wel, dat over het punt thans ter sprake gebragt geen raadsbesluit zal vallen; maar hij wil toch ook niet onbeantwoord laten datgene, wat hij als onjuist in het midden gebragt beschouwt. Spr. heeft daarmede het oog op de verpligting van het onderhoud, hetwelk hij geenszins als eene uitgemaakte zaak aanneemt op de aangelanden te rusten. Spr. grondt zijn gevoelen o. a. daarop, dat hij zich herinnert, dat hij bij eene zekere gelegenheid ter sekretarie de leggers der gemeentewegen naziende, daarop gevonden heeft, dat met roode inkt verscheidene overhalingen waren gebragt en dat die voor het meerendeel de gehoudenheid der stad tot onderhoud inhielden. Ook mag Spr. bij deze gelegenheid de aandacht van B. en W. bepalen op de slechte bestrating van vele stegen in de buitenwijken; het is toch naar aanleiding van een naauwkeurig onderzoek van de gezondheidskommissie, waartoe Spr. de eer heeft te behoo-

ren, gebleken, dat vooral op zoodanige plaatsen de laatst uitgebroken epidemische ziekte hare slagtoffers heeft geëischt, en naar het oordeel dezer kommissie is zulks voor een groot gedeelte te wijten aan de slechte, ja soms geheel ontbrekende bestrating. In de vaste overtuiging dat B. en W. in een en ander zullen trachten te voorzien, is Spr. gaarne bereid de aangevraagde som van *f* 21000 voor bestrating der wegen binnen de gemeente aan te nemen.

De heer *v. Nooten* dankt den heer *Jongeneel* voor de gegevene inlichtingen ten aanzien der plaatsen, waar men voornemens is eene nieuwe bestrating te leggen, maar gelooft toch, dat het goed is daaromtrent zekerheid te hebben, en dat de raad dat punt regelde. Als Spr. het oog vestigt op art. 141 der gem. wet, dan wordt door eene eenvoudige opgave bij de begrooting niet voldaan aan het voorschrift van dat artikel. In de begrooting van Rotterdam vindt men naauwkeurige opgaaf van elke straat, die men wil aanleggen of verstraten. Iets dergelijks zou Spr. hier ook wenschen, en daarom geeft hij in overweging het artikel niet aan te nemen dan onder voorbehoud, dat de zaak zelve door den raad zal worden geregeld.

De *Voorz.* vraagt of dit alleen zien zal op den aanleg, of ook op het onderhoud. Wat de heer *Jongeneel* in het midden bragt is volkomen juist, als men eene straat vernieuwt worden de steenen opgenomen en gesorteerd, en repareert men er andere srtaten mede. Nu kan men niet altijd uitrekenen, hoe dat sorteren zal uitvallen. In den regel valt het niet mede. De bezwaren, welke zich reeds daardoor opdoen tegen eene voorafgaande regeling dezer zaak door den raad worden nog grooter, wanneer men indenkt hoeveel onvoorziene gevallen zich in een jaar kunnen voordoen, waarin onverwijld moet worden voorzien, hetzij door een opgekomen gebrek in de bestrating, hetzij in verband met een verbeterden afloop van water of dergelijke omstandigheden, waartoe B. en W. dan niet zouden kunnen overgaan zonder vooraf door een raadsbesluit daartoe te zijn gemagtigd.

De heer *v. Nooten* zegt dat hij zoowel den aanleg als het onderhoud bedoelde, en wel omdat hij in de rekening gezien heeft, dat het onderhoud der bestrating met oude steenen een dagwerk is, terwijl het leggen van nieuwe straten per vierk. el wordt uitbesteed. Naar Spr. voorkomt is zulks bij het verstraten ook toe te passen, te meer omdat hij ziet dat voor het verstraten *f* 4500 aan werkloon wordt uitgetrokken in vergelijking van *f* 600 voor het leggen van keijen voor nieuwe bestratingen. Wordt Spr. nu ingelicht, dat hij in deze beschouwing dwaalt, dan wil hij zijn amendement wel wijzigen.

De heer *Jongeneel* meent dat men op de gegevene verklaring omtrent hetgeen men voornemens is te doen kan afgaan. Valt er b. v. een gat in eene straat, dan zou dat moeijelijk kunnen blijven liggen tot de raad besloten had er in te voorzien. De uitvoering behoort B. en W. te worden overgelaten. Het *plan de campagne* moet de raad maken. Wat betreft de kosten der bestrating, wordt voor de klinkers gegeven 15 cents per vk. el, voor keijen 13, voor sorteren 21. Het amendement kon gangbaar zijn als het alleen gold nieuwe bestratingen, maar niet als de raad ook de reparatiën zou bepalen.

De *Voorz.* erkent met den heer *v. Nooten* dat de gemeentewet in art. 141 aan den raad toekent de bevoegdheid, om het aanleggen van gemeentewegen, straten, pleinen enz. te bevelen, maar moet dien Spr. toch ook verwijzen naar art. 179 h. die zelfde wet, waarbij aan B. en W. wordt opgedragen de zorg voor de instandhouding, bruikbaarheid, vrijheid en veiligheid der publieke wegen, straten enz. Hij meent hieruit te mogen afleiden, dat het geen de praktijk ten deze aanbeveelt ook door de wet wordt voorgeschreven.

De heer *v. Nooten* zegt, dat hij bij zijn voorstel geene kleinigheden heeft bedoeld. Na de gegeven inlichting van den heer *Jongeneel* maakt Spr. echter geen bezwaar zijn amendement alleen te laten slaan op het aanleggen van nieuwe staten.

De heer *de Muralt* geeft in overweging litt. *a* te splitsen en eene som uit te trekken voor aanleg, en eene tweede som voor onderhoud, welke laatste ter beschikking zou worden overgelaten van het dagelijksch bestuur.

De heer *v. Nooten* heeft er alleen tegen, omdat onder no. 93 ook de begrooting wordt voorgenomen tusschen de Zandstraat en de Watersteeg. Is het doel, dit met oude steenen te doen, dan meent Spr. dat die zaak onaangeroerd zou kunnen blijven en de splitsing zich kon bepalen tot nieuwe straten. Men zou *f* 18,000 kunnen uittrekken voor aanleg en *f* 10,000 voor onderhoud.

De heer *Schuurman* weet niet, of hetgeen hij van den heer *Jongeneel* gehoord heeft, het denkbeeld is van het dagelijksch bestuur; mogt dat al het geval zijn, dan komt het hem toch voor, dat de opgenoemde nieuwe bestrating in strekkende ellen niet veel meer zal zijn dan de nieuwe straten dit jaar gelegd. Spr. weet, dat de stad vooruit gaat, en dat eene goede bestrating noodig is, maar men zet haar, wat dit betreft, wel eens terug, hetgeen de bestrating hier niet verdient. Jaarlijks is het cijfer voor de bestrating geklommen, dit jaar weêr met *f* 3000. De post van fabriekage is voor Spr. geen glazen huis, maar een duistere put. Spr. wenscht dus niet meer te verleenen, dan ten vorigen jare daarvoor is uitgetrokken, zijnde *f* 18000. Als hem in het volgend jaar de wegen worden voorgelegd, met behoorlijke berekening, dan zal het misschien iets anders zijn, maar nu stelt hij zich tevreden, zoo in 1860 geschiedt, wat in 1859 gedaan is. Daarom stelt hij voor, den post te brengen op *f* 18000.

De heer *Jongeneel* zegt, dat naar zijne gedachte de zaak niet anders te administreren is. Men koopt de keijen, en besteedt het zand en bestraten uit. Nu begrijpt Spr. niet wat men wil. De bestrating publiek aan te besteden is onmogelijk, daar het eene bijzondere soort van arbeid is. De heer *Schuurman* zegt, dat het cijfer steeds is geklommen, maar Spr. geeft in bedenking, dat men eene veel duurdere soort keijen bezigt dan vroeger.

De *Voorz.* deelt het gevoelen van hen, die meenen dat door ieder, die eene vreemde stad bezoekt, al aanstonds de toestand der bestrating wordt waargenomen, en die eerste indruk tot maatstaf wordt aangenomen van den meerder of minderen bloei, waarin eene gemeente verkeert. Er zijn reeds vele verbeteringen in de bestrating aangebragt, maar er blijft nog veel te verbeteren over. De vraag van den heer *Schuurman*, of de door den heer *Jongeneel* opgenoemde straten ook in het plan van B. en W. liggen, kan Spr. wel bevestigend beantwoorden; hij gelooft echter dat er nog meer straten zijn, die stellig verbetering noodig hebben, bijv. de Viesteeg. Alles zal hier afhangen van wat de raad hiertoe wil geven. Spr. gelooft dat men wel zal doen met den post niet te verminderen.

De heer *Schuurman* herhaalt, dat dit jaar *f* 18000 is gebruikt met inbegrip der nieuwe bestrating, en dat nu niet veel meer nieuwe bestrating wordt voorgesteld; wordt hem nu niets meer aangewezen, dan meent hij, dat dezelfde som voldoende is. Van die nieuwe soort keijen, waarvan de heer *Jongeneel* spreekt, heeft hij reeds sedert twee jaren gehoord; reeds voor twee jaren is hem medegedeeld, dat die nieuwe soort keijen de begrooting verhoogen; daarom is toen dit artikel verhoogd en het vorig jaar *f* 18000 gevraagd Als men jaarlijks met het leggen van nieuwe straten voortgaat, gelijk in 1859 is geschied, dan is Spr. tevreden, en daarom wenscht hij niet meer dan *f* 18000 gelijk aan het vorig jaar te verleenen.

De heer *v. Nooten* zegt, dat *f* 18,000 wel wat weinig is, omdat men niet in aanmerking heeft genomen de klinker-bestrating. Spr. stelt dus voor eene splitsing in *a* aanleg *f* 15,000 en *b* onderhoud *f* 6000, behoudens regeling door den raad wat den aanleg betreft.

De heer *Jongeneel* zegt, dat de ondervinding geleerd heeft, dat men ongeveer de helft gebruikt voor aanleg en de helft voor onderhoud. Neemt men nu *f* 15000 voor nieuwe bestratingen, dan kan men met de overige *f* 5000 niet volstaan.

Het amendement van den heer *Schuurman* wordt verworpen met 20 stemmen tegen die der HH. *v. Veersen*, *Schuurman*, *v. Hengelaar*, *van Doorn*.

De beraadslagingen over het voorstel van den heer *v. Nooten* worden hierop voortgezet.

De heer *v. Doorn* acht het onjuist bij de begrooting het stedel. bestuur op zijne verpligtingen te wijzen. Doet men dat bij één art. dan zal men het ook bij anderen moeten doen. Wanneer in de wet staat, dat *de raad regelt*, dan spreekt het van zelf, en daar staat het meer op zijne plaats dan in de begrooting.

De heer *v. Nooten* heeft de regeling bij raadsbesluit noodig geacht omdat het toch voor den raad van belang is zekerheid te hebben, welke straten nieuw zullen worden aangelegd, en daarover zelf te oordeelen, daar anders de zaak geheel aan B. en W. blijft overgelaten. Het kan hier dus de vraag niet zijn wat bij de behandeling van volgende artikelen der begrooting zal moeten gebeuren, maar, wat hier noodig is.

De heer *v. Hengelaar* zegt, dat het deze moeijelijkheden waren, die hem er toe leidden de splitsing te verschuiven tot het volgende jaar. Spr. is het eens met den heer *v. Nooten*, dat de aanleg en verbetering van straten, wegen, pleinen, enz. niet kan geschieden enkel door B. en W., maar dat er een besluit van den raad toe noodig is. Nu is de gewoonte aangenomen, dat als men op de begrooting een post zet tot een bepaald einde, men geacht wordt, aan B. en W. magtiging te geven tot het daarbij bedoeld werk; daarom was ook Spr.'s bedoeling een normaal cijfer voor het onderhoud, tot instandhouding van wat volgens raadsbesluit reeds is gelegd, uit te trekken ad *f* 6000, en wat den aanleg betreft kwam het hem voor, dat in de begrooting speciaal moest worden opgegeven, welke straten en wegen men wenscht aan te leggen. Daarbij moeten dus de noodige inlichtingen en begrootingen gevoegd worden, ten einde de raad zal kunnen beoordeelen, of die werken noodzakelijk en met de financiën overeen te brengen zijn. Dit alles kan echter voor deze begrooting niet geschieden. Die bezwaren nu worden wel eenigermate weggenomen door het voorstel van den heer *v. Nooten*, om nl. een kredietpost uit te trekken, zonder daaraan in detail eene bepaalde bestemming te geven; maar dit is alweder een hulpmiddel voor den tegenwoordigen toestand, welke in het vervolg geen regel mag worden, want wat de heer *v. Doorn* zegt acht hij niet zonder gewigt; hij gelooft mede, dat men in de begrooting geene omschrijvingen en verwijzingen naar wetsartikelen moet opnemen.

Den heer *v. Lier* komt het voor, dat dergelijke bijvoeging wel niet strijdt met de wet, maar dat toch eene begrooting de plaats niet is, geschikt tot opname van wenschen, voornemens of eventualiteiten, en dat als de raad besluiten wenscht te nemen of wenschen uitspreekt, de notulen eigenaardiglijk de plaats zijn, om die op te nemen. Wil men anders te werk gaan, dan zal dit voor de administratie eene groote belemmering worden, want hoe ligt zou het niet kunnen gebeuren, dat twijfel ontstond omtrent de uitlegging van een wensch of voornemen. De raad is bij magte, wanneer zulks nuttig of noodig wordt geoordeeld, op zijne besluiten terug te komen, doch wat zal het geven, in eene begrooting zoodanige bijvoegingen op te nemen? Spr. ziet er het nut niet van in, en zeker niet de noodzakelijkheid.

De heer *Jongeneel* vraagt of de heer *v. Nooten* onder verbetering van straten ook verstaat het opnemen van oude keijen die men elders weêr legt.

De heer *v. Nooten* antwoordt, dat hij voor het eerste gedeelte bedoeld heeft alleen het aanleggen van straten met nieuwe keijen.

De heer *Jongeneel* verklaart er nu niets meer van te begrijpen; nu zal men voor het zand en het leggen *f* 5000 berekenen.

De heer *v. Nooten* heeft reeds opgemerkt, dat hij vergeten had de klinkers en het leggen daarvan in rekening te brengen.

De heer *de Graaf* gelooft niet, dat het verschil van opinie tusschen de beide vorige Spr.'s zoo groot is; de heer *Jongeneel* blijft alleen hechten op het cijfer der kosten van nieuwe keijen, zand, enz., maar de heer *v. Nooten* heeft opgemerkt, dat behalve de keijen ook klinkers gelegd worden, en die dus er bij gerekend moeten worden.

De *Voorz.* geeft in bedenking, of het na al het gesprokene niet wenschelijker ware, het denkbeeld te volgen aanvankelijk door den heer *v. Hengelaar* aangegeven. Spr. is daarenboven bevreesd, dat men, door de zaak op eens zoo te regelen naar het beginsel van den heer *v. Nooten*, in de cijfers voor de onderdeelen in deze post te stellen zeer zal mistasten.

De heer *Boer* verklaart zich tegen het voorstel van den heer *v. Nooten* en voor dat van den heer *v. Hengelaar*, vooral in het belang der zaak. Het komt Spr. voor, dat men in deze diskussiën een verkeerden en ongelukkigen weg opgaat. Men wil beginselen omschrijven, waarover welligt geen twee leden hetzelfde denkbeeld koesteren. Het onderscheid tusschen verbetering en onderhoud van straten is eene distinktie, waarvan Spr. de juiste grenzen niet zoude kunnen aanwijzea. Dit wil intusschen de heer *v. Nooten*, en nog wel, om daarop een vast cijfer te stellen, waaruit verpligtingen voor het dag. bestuur zullen voortvloeijen. Spr. acht het gevaarlijk, zulke betwistbare denkbeelden in begrootingsposten te willen uitdrukken. Men komt er daarenboven door in eindelooze diskussiën, tot allerlei verkeerde opvattingen en tot geenerlei goede resultaten.

De heer *v. Nooten* meent dat dan zijn eerste voorstel eenvoudiger zou geweest zijn. Spr. wil dan wel de becijfering weglaten.

De heer *Boer* moet thans weder vragen, wat een *nieuwe* straat is: een geheel nieuwe dáár, waar er vroeger *geene* bestond, of eene oude, waarvan alleen de bestrating geheel vernieuwd wordt? Spr. ziet in het gewijzigde amendement geen grens tusschen die beide denkbeelden en men zal daarmede dus in dezelfde moeijelijkheid blijven.

De heer *v. Nooten* heeft in het algemeen bedoeld, zaken, overeenkomstig art. 141 gem. wet, bij raadsbesluit te regelen; toen heeft men echter aanmerkingen gemaakt en gevraagd, wat dan zou moeten geschieden als de oude keijen elders tot het maken eener nieuwe straat dienden. Spr. meende dat voor dat alles geen bepalingen te maken zijn en achtte dan eene splissing beter. Hij heeft zulks gedaan, en nu zijn er weder andere leden, die iets anders verlangen. Spr. staat echter ook niet op het in omvraag brengen van dit amendement, maar vraagt alleen de toezegging van B. en W. *dat de regeling der zaak nader aan den raad zal worden voorgedragen.*

De *Voorz.* zich tot die toezegging bereid verklarende trekt de heer *v. Nooten* zijn voorstel in.

De heer *v. Nooten* alsnu verklarende zijn voorstel in te trekken, de post wordt aangenomen, even als de volgenden.

87. *Kosten van veren, schuiten, ponten, enz.* *f* 500.—

De heer *Pabst* wijst op den toestand van het stadsjacht, die zoodanig is dat het steeds gevaar loopt te zinken. Hij wenscht dus dat het hersteld worde of dat men zich er van ontsla.

De *Voorz.* zal die opmerking gaarne ter harte nemen.

Het artikel wordt zonder omvraag aangenomen.

88. *Kosten van pompen, zinkgaten en overdekte kanalen of riolen* . . . . *f* 4,500—

De kommissie stelt hierop eene vermindering van *f* 300 voor.

De heer *de Muralt* herinnert, dat de komm. omtrent dit artikel zegt: »In rekening brengende de gelden, die van belanghebbenden, voor afkoop van het onderhoud en tegemoetkoming in den aanleg van deze werken, in doodloopende stegen of sloppen, worden genoten, krijgen wij voor het noodzakelijke een minder bedrag. Wij vonden vrijheid, om van dit artikel *f* 300 in te houden en daarvoor toe te staan *f* 4200." Spr. heeft nagegaan, hoe die gelden in de laatste jaren zijn besteed. Vroeger werden uit deze post betaald de kosten van aanleg van overdekte riolen; bij de thans gedane voordragt van dezen post van het budget is daarop niet gerekend; in de tweede plaats de kosten van aanleg voor urinoirs; daarvoor is nu ook niets uitgetrokken; er zijn alleen op de voordragt van den kameraar uitgetrokken *f* 200 voor het onderhoud der bestaande urinoirs. Daarentegen staat uitgetrokken *f* 2000 ter bevordering van den aanleg van kanalen op erven, die niet tot publieke straten behooren. Nog niet lang geleden heeft de gezondheidskomm. de aandacht er op gevestigd, hoe noodzakelijk dit is in zoovele sloppen of buurten, waar geen behoorlijke afwatering is. Nu vraagt Spr. of het zaak is, dien post met *f* 300 te verminderen, gelijk de komm. voorstelt. Spr. merkt daarbij op, dat er ook niets beschikbaar blijft, om het aantal urinoirs te vermeerderen, waarop ook van verschillende zijden nog wordt aangedrongen en zelfs niet om hier of daar een overdekt kanaal aan te leggen.

De heer *Jongeneel* zou zich daarmede wel kunnen vereenigen. Nadat de som was uitgetrokken zijn aanvragen gedaan een ook overdekte kanalen te hebben, en de kameraar heeft Spr. verzekerd, dat het hoogst wenschelijk is daaraan te voldoen. Als de komm. dit geweten had, zou zij zeker de vermindering niet hebben voorgesteld.

De heer *v. Schermbeek* vestigt de aandacht van het dagelijksch bestuur op den minder voldoenden toestand, waarin zich verscheidene zinkputten, op onderscheidene plaatsen in de stad voordoen, waardoor uit dezelve een ondragelijken stank, voor de bewoners in de naastbijgelegen huizen hoogst onaangenaam, opstijgt. Indien de zinkputten niet goed werken, zegt Spr., gaat al het voordeel, dat men zich van de overdekte goten, in het belang van den openbaren gezondheidstoestand heeft voorgesteld, verloren, ja veeligt wordt door het sterk uitstroomen van mephitische dampen, op één punt, aanhoudend voortgebragt, de toestand erger dan bij de gewone open goten. Hij neemt de vrijheid het dagelijksch bestuur uit te noodigen, de ambtenaren hiermede belast, bepaald aan te schrijven, om op het ledigen en het onderhoud der zinkgaten een streng toezigt te houden.

De *Voorz.* zal er gaarne aan te gemoet komen.

De kommissie verklaart haar voorstel in te trekken, waarna het art. wordt aangenomen met het volgende waarop de komm. eene vermindering van *f* 600 heeft voorgesteld.

Het art. wordt met de wijziging door de komm. voorgesteld aangenomen.

90. *Kosten van aanleg en onderhond van wandelplaatsen en plantsoen* . . . . . *f* 4,400—

De heer *v. Schermbeek* vraagt aan wie wel bepaald het toezigt en het beheer over de boomen op onze Singels en andere wandelplaatsen is opgedragen.

De *Voorz.* antwoordt dat de stadsopzigter *Hoogeweg* hiermede meer bijzonder belast is.

De heer *v. Schermbeek* vestigt de aandacht der verg. op de schoone rij opgaande, hooge boomen, die van het begin af den Singel van de Waardbarrière naar de Wittevrouw-barrière tot aan de bolwerken versiert. Dit geldt eveneens van de rij boomen die van af de Zomer-societeit tot aan het Maliehuis, op den Singel, een groep geboomte daarstelt, waarvan men de weerga welligt in geheel het vaderland niet vinden zal. Die boomen hoog zich verheffende in de lucht en hunne digtgebladerde takken sierlijk naar het water afbuigende, hebben sedert lang de bewondering en den eerbied van alle kenners naar zich getrokken en zijn menigmaal door buitenlandsche kunstenaren afgeteekend en in beeldtenis medegenomen. Met leedwezen heeft Spr. gezien, dat vier of vijf van die boomen in het voorjaar, tegenover het Hieronymus-plein, zijn weggerooid, terwijl hij meende dat niet alle verteerd waren of dreigden om te vallen. Spr. gelooft gaarne, dat het dikwijls moeijelijk is om te bepalen of zulke hooge boomen in den wortel ziek en zwak zijn; hij zou daarom niet gaarne het vonnis over zulk een schoon houtgewas alleen door den opzigter *Hoogeweg* zien vellen. Spr. moet ook nog opkomen tegen het planten van jonge boomen terstond op de plaats, waar de oude gestaan hebben. De groei zal zeer gering en kwijnende zijn, zoo niet de gaten vooraf diep uitgegraven, eenige weken ja maanden, zooals men zulks noemt om gezonken, dat is, zoo niet de grond eerst geruimen tijd aan den invloed van de dampkringslucht is blootgesteld geweest. De natuur toch is eenvoudig, maar regelmatig in al wat zij doet; stofomzetting is voor het plantenrijk even als voor het dierenrijk de grond van alle voeding. Spr. heeft hooren gewagen in deze verg. van de verpligting, die op den raad rust, om alles aan te wenden, wat op eene billijke en doelmatige wijze zou kunnen strekken om onze stad eene aangename en sierlijke te maken, waardoor de vestiging van vreemdelingen met der woon meer en meer zal worden aangemoedigd. Maar wat zegt Spr. zal hiertoe meer bijdragen, dan het goed onderhouden en voortdurend blijven aankweeken van onze schoone wandelingen.

De *Voorz.* zegt, dat men het in het bedoelde geval niet alleen op *Hoogeweg* heeft laten aankomen, maar dat men den heer *Zocher* in deze heeft geraadpleegd. De zwarigheid door den vorigen Spr. tegen het poten van jonge boomen tusschen reeds oudere, is niet ongegrond, en juist hierin heeft men op aanraden van den heer *Zocher* voorzien bij gelegenheid van het wegruimen van twee doode boomen en nog een viertal naastgelegen omgehouwen, welke men teregt vermeende, dat, hoewel nog gaaf van stam, in den wortels vermolmd waren.

De heer *de Graaf* vestigt de aandacht van het bestuur op den middenweg der Maliebaan; die wordt op verkeerde wijze onderhouden, en is bij het minste regenachtig weder niet te gebruiken.

De *Voorz.* zegt, dat de afwatering zeer veel te wenschen overlaat, en daarin zeer moeijelijk is te gemoet te komen. Er worden plannen in gereedheid gebragt ter voorziening in die gebreken.

Het art. wordt met het volgende aangenomen.

92. *Kosten van klokken, uur- en speelwerken en kosten van vlaggen* . . . . *f* 500—

De heer *Pabst* herinnert, dat op het gebouw bij de Wittevrouwenpoort een torentje is gesteld om daarin een uurwerk te plaatsen, en vraagt of het er nog zal komen.

De *Voorz.* zegt, dat het voornemen daartoe bestaat, en dat de reden dat het er nog niet is, daarin ligt, dat men te doen heeft met een persoon, die, hoe bekwaam hij ook zijn moge, zeer langzaam is in het afleveren van hetgeen hem is besteld.

De heer *Pabst* merkt op, dat de raad ten minste het geld beschikbaar moet stellen.

De *Voorz.* zegt, dat het ook moeijelijk ware geweest eene som uit te trekken, omdat men slechts in de verte kon ramen hoeveel het zou zijn. Die som zal evenwel zoo groot niet zijn of men zal er wel in kunnen voorzien.

De heer *Schuurman* hoort met verwondering, dat er een nieuw uurwerk komt, aangezien het oude in der tijd zoo goed was bevonden, dat men het zoude betreuren zoo het niet op nieuw wierd aangewend; dat gaf dan ook de aanleiding tot den bouw van het torentje.

De *Voorz.* kan zich niet herinneren, dat het oude uurwerk zoo bijzonder is aangeprezen. Men heeft wel aangewezen het denkbeeld van er een te plaatsen, maar bij de afbraak der poort is gebleken, dat het uurwerk zooveel reparatie zou vorderen, dat welligt met eene kleine som meer een nieuw te bekomen ware.

De heer *Bosch* wijst de vergadering er op, dat de begrooting van 1859 geen gelden beschikbaar heeft voor den aankoop van het uurwerk bij de Wittevrouwenbarrière, en is het met den heer *Pabst* eens, dat, terwijl daar behoefte aan een goed uurwerk is en de raad het voornemen heeft er een te plaatsen, eene goede financiële regeling medebrengt ook de benoodigde gelden op deze begrooting aan te wijzen, weshalve hij voorstelt, dit artikel met *f* te 500 verhoogen. Overigens bevestigt hij volkomen het gezegde van den heer *Schuurman* met opzigt tot de voortreffelijke hoedanigheden van het uurwerk der gesloopte Wittevrouwenpoort bij gelegenheid dat het plan van aanleg der nieuwe Wittevrouwenbrug in den raad werd aangenomen.

Dit amendement wordt met 23 stemmen tegen die der HH. *de Graaf*, *Trip*, *Visscher*, *van Cleeff* aangenomen.

93. *Buitengewone werken als:*

a. *aanbouw van een brandspuithuis met pomp in de Maliebaan* . . . . . *f* 2500—

b. *werken tot uitbreiding en verfraaijing der stad, aankoop van gebouwen en afkoop van erfhuren, enz.* . . - 6000—

f 8,500—

Wordt besloten dezen post te laten aanstaan tot na de behandeling der overige posten van de uitgaven.

94. *Onderhoud der gebouwen ten dienste der stedelijke administratie en policie, der belastingkantoren, van stads timmerhuis, der waaggebouwen, der vleeschhal, der bebouwen ten dienste van het onderwijs, torens en andere stedelijke gebouwen met kelders, kluizen en derzelver toegangen* . . . *f* 14,600—

De heer *Schuurman* vindt in de memorie v. toel. omtrent deze post slechts, dat hij *f* 6600 hooger geraamd is dan het vorige jaar; drooger kan hij zich wel geen memorie v. toel. denken. Het onderhoud voor gebouwen is in den regel een normaal cijfer; ziet hij dat dus verhoogd, dan moet er een bijzondere reden toe zijn. Men zal Spr. verwijzen naar den kameraar, maar dat zijn voor hem te onbestemde cijfers.

De heer *Jongeneel* zegt, dat deze post alleen verhoogd is, doordien de schoolgebouwen dit jaar voor het eerst onder de fabriekage der stad zijn opgenomen.

De heer *Schuurman* neemt de inlichtingen van den heer *Jongeneel* aan, wat de schoolgebouwen betreft, maar het verder opgenoemde is alles reparatie, en daarom juist is Spr. de som te hoog.

De heer *Pabst* deelt in het gevoelen van den heer *Schuurman*. De begrooting is de zaak die men beoordeelt; die staatjes van den kameraar geven den raad quasi inlichtingen; maar dat zijn geen inlichtingen, waarop men zich kan baseren. Men kan het volgend jaar niet bij den kameraar komen en zeggen dat hij te weinig geraamd heeft. Spr. wenscht dus dat het bestuur opvolge wat, voor al die zaken in andere steden geschiedt, bijv. te Rotterdam, waar de mem. v. toel. staat, hoeveel men van plan is te veranderen. Hier nu heeft men slechts de komm. van fabriekaadje, en als die nu nog maar in den raad kwam en verklaarde, dat het cijfer volkomen goed is, maar neen, alleen één persoon uit de komm. voor de begrooting zegt dat. De raad kan dus niet over de zaak oordeelen en Spr. wenscht daarom, dat het bestuur hierin verandering brenge.

De *Voorz.* gelooft, dat gedeeltelijk aan dien wensch reeds voldaan wordt. De staat van den kameraar toch is de bouwstof voor B. en W geweest om de begrooting op te maken, nadat zij verzonden was aan de komm. van fabriekage en deze daarover aan B. en W, gerapporteerd had.

De heer *Pabst* heeft wel de voordragt van den kameraar gezien, maar niet het rapport der komm. van fabriekage.

De heer *de Jong* gelooft, dat als het besluit van den raad eenig effekt zal hebben, men niet alleen in de begrooting moet opnemen eenige traktementen van ambtenaren, maar het toepassen ook op de fabriekage, want zeker is geen post minder toegelicht dan deze. Spr. zal evenwel ditmaal voor den post stemmen, in de onderstslling dat het nut van hetgeen gister is aangenomen het volgende jaar blijkbaar zal zijn in eene betere omschrijving.

Het artikel wordt zonder omvraag aangenomen

95. *Onderhoud en herstellingen von den Domtoren* . . . . *f* 1,850—

De heer *Bisdom* vond onder de kwitantiën der vroegere rekening over 1858, ééne van 560 zegge, *vijfhonderd en zestig gulden* voor het schilderen van 4 wijzerborden, aan den Domstoren, waarlijk, z. i. eene niet geringe som; en vraagt, wat men nog daaraan heeft, — als de wijzers nu nog altijd op 12 blijven staan?

De *Voorz.* zegt dat de vervaardiger van het uurwerk nog in gebreke is gebleven, er de laatste hand aan te leggen.

De heer *v. Lier* vraagt, wat belet, dien persoon tot zijn pligt te brengen.

De *Voorz.* antwoordt dat dit bij de verre afstand waarop hij zich bevindt nog al moeijelijk is; het bestuur heeft het niet aan krachtige dwangredenen laten ontbreken, om hem tot het voltooijen van zijn werk te brengen.

Zonder omvraag wordt het art. met de 4 volgende goedgekeurd.

100. *Toelage aan het genootschap voor landbouw en kruidkunde* . . . . *f* 150—

De heer *Boer* zal tegen dien post stemmen, gelijk hij reeds verscheidene jaren gedaan heeft. Spr. moet bekennen, dat die post inderdaad zeer gering is, en de reden waarom hij er tegen stemt, dan ook meer het beginsel betreft. Het komt hem voor, dat dergelijke toelage niet noodig is, om het genootschap in het leven te houden; het zal zeer wel bloeijen zonder dergelijke grootere of kleinere bewijzen van belangstelling van het stedelijk bestuur te krijgen.

De heer *de Muralt* zal voor den post stemmen, niettegenstaande die toelage strekt tot aanmoediging voor eene inrigting welke thans bloeit, en vermoedelijk ook wel zonder die toelage zou blijven bestaan. Spr. vereenigt zich in deze ten volle met het gevoelen der begrootingskommissie.

(*Vervolg morgen.*)

Snelpersdruk van L. E. BOSCH EN ZOON.